

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Nea Sormunen

EU:n kansainvälisen kauppapolitiikan kehitys geotalouden näkökulmasta

tarkastelussa vuodet 2021–2025

Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö
Taloustieteen kandidaatintutkielma
Taloustieteen kandidaattiohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö**

Tekijä:	Nea Sormunen		
Tutkielman nimi:	EU:n kansainvälisen kauppapolitiikan kehitys geotalouden näkökulmasta: tarkastelussa vuodet 2021–2025		
Tutkinto:	Kauppätieteiden kandidaatti		
Koulutusohjelma:	Taloustieteen kandidaattiohjelma		
Opintosuunta:	Taloustiede		
Työn ohjaaja:	Juuso Vataja		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	56

TIIVISTELMÄ:

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan Euroopan unionin kansainvälisen kauppapolitiikan kehitystä vuosina 2021–2025. Kehitystä tarkastellaan geotalouden näkökulmasta. Tutkielman tavoitteena on osoittaa geopolisoitumisen ja protektionismin kasvun vaikutukset Euroopan unionin kansainvälisen kauppapolitiikan kehitykseen. Tutkielmassa käsitellään EU:n strategian uusia painopisteitä ja näiden johdosta kehitettyjä uusia geotaloudellisia instrumentteja. Kauppapolitiikan kehitykseen vaikuttavina tapahtumina käsitellään Yhdysvaltojen ja EU:n välisen kauppakumppanuuden muutoksia, Yhdysvaltojen ja Kiinan kiristyvää kilpailua sekä Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Tutkimus käsittelee myös Euroopan vapaakauppaliittoa, Euroopan talousaluetta ja Maailman kauppajärjestöä osana EU:n kauppapolitiikan toteuttamisessa ja kehityksessä.

Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu vapaakaupan teoriasta, protektionismista, geotalouden sekä geotaloudellisten työkalujen teoriasta. Geotaloudellisista työkaluista tärkeimpinä tutkielman kontekstissa ovat tullit, saarrot, pakotteet sekä kauppasopimukset. Kauppasopimuksia käsitellään laajemmassa asemassa, koska ne luovat pohjan kauppakumppanuudelle.

Tutkielman johtopäätökset ovat, että EU on kohdannut vuosina 2021–2025 uusia geopolitiittisia tilanteita, joihin se ei ollut valmistautunut. Ennen sääntöihin perustuva maailmankauppa on muuttunut geopolitiittisen ilmapiirin kiristyessä protektionistiseksi ja EU:n kauppakumppanit ovat valmiita rikkomaan Maailman kauppajärjestön sääntöjä. Muuttunut globaali maailmantalouden geopolisoituminen on johtanut ulkopoliittikan osittaiseen sulautumiseen kauppapolitiikkaan esimerkiksi turvallisuuden osalta. Geotalouden aikakaudesta selviäminen vaatii EU:lta joustavuutta ja reaktiokykyä. Tutkimus osoittaa, että EU on valmis kehittymään vaadittuihin raameihin, joissa uudessa maailman geopolitiittisesti kiristyneessä ilmapiirissä tulisi toimia. Kehityksestä nähdään, että EU valmistautuu mahdollisiin tulevaisuuden konflikteihin uusien geotaloudellisten instrumenttien avulla.

Tutkimus osoittaa, että EU:n kauppasopimusten laajuus ja tarkkuus on tärkeässä ennaltaehkäisevässä asemassa tulevaisuudessa. Tutkimuksessa löydetään ristiriitoja EU:n avoimen strategisen autonomian toteuttamisessa, jossa pyritään samaan aikaan parantamaan kauppakumppanuuksia sekä irtautumaan riippuvaisuuksista. EU:n institutionaalinen ylivalta on erityisen tärkeässä asemassa, kun EU haluaa pitää laajasta eri jäsenmaista koostuvaa unionia muuttuvassa maailmantaloudessa mukana.

AVAINSANAT: Geotalous, Kauppapolitiikka, Protektionismi, Geopolitiikka, Euroopan unioni.

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Kansainvälisen kauppapolitiikan teorian viitekehys	8
2.1	Vapaakauppa	8
2.2	Geotalouden aikakausi	10
2.3	Geotaloudelliset työkalut	11
2.3.1	Tullit	12
2.3.2	Pakotteet ja saarrot	17
3	Euroopan unioni	18
3.1	EU:n kansainvälinen kauppapolitiikka	20
3.2	Vapaan kansainvälisen kaupan merkitys EU:lle	23
3.2.1	Euroopan vapaakauppaliitto	24
3.2.2	Euroopan talousalue	25
3.2.3	Maailman kauppajärjestö	26
3.3	EU:n strategian uudet painopisteet	28
3.3.1	Avoin strateginen autonomia	29
3.3.2	Pakottamistoimien vastainen väline	32
3.3.3	Asetus kilpailua vääristävistä ulkomaisista tuista	33
4	EU:n kauppapolitiikkaan vaikuttaneet tapahtumat	35
4.1	Yhdysvaltojen protektionistinen kauppapolitiikka	35
4.2	Kiinan ja Yhdysvaltojen kilpailu	40
4.3	Venäjän hyökkäyssota	44
5	Johtopäätökset	47
	Lähteet	48

Kuviot

Kuvio 1 EU-Kiina tavaroiden vienti ja tuonti 2022–2024, (mukaillen Euroopan komissio, 2026)	19
Kuvio 2 EU-Yhdysvallat tavaroiden vienti ja tuonti vuosina 2021–2024 (mukaillen Eurostat, 2026).	20
Kuvio 3 Keskimääräiset tullit prosentteissa v. 2025 (lähde: WTO integroitu tietokanta, jota täydentää tarvittaessa WTO:n analyttinen tietokanta 2026.)	38
Kuvio 4 Keskimääräiset tullit Kiinalle prosentteissa v. 2025 (lähde: WTO integroitu tietokanta, jota täydentää tarvittaessa WTO:n analyttinen tietokanta 2026.)	44

Taulukot

Taulukko 1 EU:n tavaroiden vienti Yhdysvaltoihin (Globalstat, 2024)	39

Lyhenteet

ACI = Anti Coercion Instrument

BKT = Bruttokansantuote

ETA = Euroopan talousalue

EFTA = European Free Trade Association

EU = Euroopan unioni

FSR = Foreign Subsidies Regulation

WTO = World Trade Organization

1 Johdanto

Globaalissa maailmantaloudessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia 2020-luvulla. 2010-luvulla alkaneet geopoliittiset haasteet, kuten suurvaltakilpailun kasvu ja sotilaalliset operaatiot sekä protektionismin kasvu ovat vain hieman yli kymmenessä vuodessa saavuttaneet uuden laajuuden. Geotalouden (geo-economics) vaikutus kansainväliseen kauppapolitiikkaan on kasvanut merkittävästi. Tutkimuksessa tarkastellaan Euroopan unionin kansainvälisen kauppapolitiikan kehitystä vuosina 2021–2025. Tutkimusta tarkastellaan geotalouden näkökulmasta sillä, geotalouden ja geopolitiikan vaikutus kansainvälisiin kauppasuhteisiin on kasvanut ja tulee kasvamaan entistä enemmän epästabiliin geopoliittisen ilmapiirin johdosta. Tämä ilmiö tarjoaa tärkeän ja mielenkiintoisen tutkimuksen aiheen, kun halutaan ymmärtää maailmankaupan muuttuvaa kenttää sekä miten siinä tulisi tai voisi toimia. Geotalous voidaan määritellä geoekonomian tutkimuksen alaksi, joka tutkii taloustieteen ja geopolitiikan yhteyksiä (Mohr & Trebesch, 2025, s.565). Geotalous nähdään usein geopolitiikan sivuosana (Wigell & Vihma, 2016, s.605). Se voidaan määritellä myös strategian, kansainvälisen talouden ja geopolitiikan vuorovaikutukseksi (Schneider-Petsinger, 2020). Tässä tutkimuksessa geotalous määritellään taloustieteen, geopolitiikan ja strategian väliseksi vuorovaikutukseksi.

Kauppapolitiikka tarkoittaa EU:n tapauksessa jäsenvaltioiden muodostaman liiton menettelytapoja, joilla säädellään kauppaa ja taloudellisia suhteita kolmansien osapuolien kanssa. Euroopan unionin harjoittama kauppapolitiikka on aiemmin toiminut vapaakaupan vahvistajana esimerkiksi tullien minimoinnin ja vapaan kansainvälisen kaupankäynnin edistämisen osalta. Kiristyvät kansainväliset suhteet ovat kuitenkin kasvattaneet geotalouden ja geopolitiikan vaikutuksien merkittävyyttä EU:n kansainvälisessä kauppapolitiikassa. EU joutuu nyt pohtimaan strategiaansa ilmapiirissä, jossa kauppakumppanit eivät ajakaan yhteisiä tavoitteita. Tämän takia Euroopan unionin kauppapolitiikka on ollut suuressa murroksessa pyrkien vahvistamaan kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia (Kübek & Mancini, 2023, s. 518–519).

Euroopan unionin harjoittama vapaakauppa kohtaa vastustusta Yhdysvalloista erityisesti presidentti Donald Trumpin osalta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on johtanut pakotteisiin sekä kahden maailman suurimmat bruttokansantuotteet omaavien maiden, Yhdysvallat & Kiina, välillä käydään suurempaa kilpailua kuin koskaan. Muuttuvat kansainväliset suhteet ovat edellyttäneet EU:n uudelleen arvioimaan toteuttamaansa kansainvälisen kauppansa strategiaa ja kansainvälistä kauppapolitiikkaansa. Maailmantalouden integraation vähitellen tapahtuva hajoaminen 2020-luvun geopolittisessä ilmapiirissä, haastaa perinteiset kaupan vapauttamisen ja talouskasvun oletukset. Valtioiden rajat ylittävän kaupan ja yhteistyön hajoaminen, alueellisten talousteiden nousu ja kasvava protektionistinen kansainvälinen kauppapolitiikka herättävät huolta maailmankaupan sietokyvystä ja sen pitkän aikavälin vaikutuksista globaaliin talouskehitykseen (Salvatore & Tripathi, 2025, s. 863).

Tässä tutkimuksessa vaikuttavina tapahtumina huomioidaan Yhdysvaltojen ja EU:n kiristyvät kauppasuhteet ja Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kilpailu. Yhdysvaltojen ja Kiinan toiminta EU:n suurimpina vienti- ja tuontikumppaneina tarkoittaa sitä, että näiden maiden välinen kilpailu ja kauppasota väistämättä vaikuttavat kolmanteen toimijaan, Euroopan unioniin. Tarkastelun kohteena yhtenä vaikuttavana tapahtumana on lisäksi Venäjän hyökkäyssota, jonka seurauksena EU asetti pakotteita Venäjää kohtaan ja tämän vaikutus EU:n kansainväliseen kauppapolitiikkaan. Pakotteiden seurauksena EU:n tuli esimerkiksi löytää uusia keinoja energian siirtoon sen sisämarkkinoille. Vielä vuonna 2021 Venäjä toimitti EU:lle 45 % kaikesta sen käyttämästä maakaasusta ja 21 % öljystä (European Commission d, 2026.).

Tämä tutkimus käsittelee EU:n kansainvälisen kauppapolitiikan kehitystä geotalouden näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on osoittaa geopolisoitumisen sekä protektionismin kasvun vaikutukset kauppapolitiikan kehitykseen. Tutkimuksen tarkoituksena on arvioida Euroopan unionin kykyä muokata kansainvälistä kauppapolitiikkaansa vastamaan protektionismin kasvuun ja muuttuneeseen geopolittiseen ilmapiiriin.

Tutkielman rakenne:

Tutkielman rakenne on seuraavanlainen: luku 2 muodostaa tutkielmalle teoreettisen viitekehysten. Luku 3 keskittyy Euroopan unionin toimintaan ja uuden strategian pääpiirteisiin. Luku 4 käy läpi geopolittiset muutokset ja niiden vaikutukset Euroopan unioniin. Luku 5 esittelee tutkielman johtopäätökset.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mitä vaikutuksia kansainvälisen ilmapiirin geopolisoitumisella ja protektionisilla on kansainvälisen kauppapolitiikan kehitykseen?
- Miten 2020-luvun alun geopolittiset haasteet vaikuttavat Euroopan unionin kauppapolitiikkaan?

2 Kansainvälisen kauppapolitiikan teorian viitekehys

Tutkielman toinen luku muodostaa tutkielmalle viitekehysten, jossa käsitellään kansainväliseen kauppapolitiikkaan vaikuttavia teorioita ja kaupanesteiden teoriaa. Salvatore (2015, s.197) mukaan kaupanrajoituksia perustellaan poikkeuksetta kansallisen hyvinvoinnin kannalta, vaikka todellisuudessa niitä kannattaa maan spesifit ryhmät, jotka hyötyvät niistä eniten. Krugman & muut (2023, s. 280) toteavat, että ekonomistien mukaan käytännössä kauppapolitiikan välineiden käyttö, jonka avulla poikettaisiin vapaasta kaupasta horjuttaa poliittista prosessia. Teoriat, joita tutkimuksessa sovelletaan ovat vapaakaupan teoria, protektionismi, geotalouden teoria ja -työkalut. Tutkimuksessa sovellettuja teorioita käytetään apuna arvioidessa EU:n kansainvälisen kauppapolitiikan kehittymistä ja geopolisoituneen maailmankaupan tilannetta.

2.1 Vapaakauppa

Vapaakaupan teoria kuuluu osaksi klassista kauppateoriaa ja se perustuu David Ricardon suhteellisen edun teoriaan. Sitä käytetään yhä vapaakauppasopimusten teoreettisena perustana (Formaini, 2014). Vapaakaupan teoriassa ajatuksena on vapaa kaupankäynti ilman kaupan esteitä, kuten tulleja. Teorian tausta-ajatuksena on, että vapaalla kaupankäynnillä maat voivat erikoistua tuottamaan tuotteita, joissa niillä on suhteellinen etu. Teorian mukaan tämä hyödyttäisi jokaista kaupankäynnin osapuolta. Ekonomistien yleinen mielipide on, että vapaakaupasta poikkeaminen vähentää maan hyvinvointia (Krugman & muut, 2023, s. 280). Vapaakaupan kannattajat argumentoivat sen puolesta esimerkiksi siten, että vapaakauppa lisää globaalia tuotantoa, kulutusta, voi lisätä hyvinvointia sekä alentaa esimerkiksi tuontihintoja. Lisäksi Krugmanin & muiden (2023, s. 278) mukaan vapaakauppa toimii kannustimena yrittäjille etsiä uusia tapoja viedä tuotteita ulkomaille tai kilpailla ulkomaiden tuonnin kanssa. Vapaakauppa tarjoaa enemmän mahdollisuuksia innovatiivisuudelle ja oppimiselle kuin hallittu kauppajärjestelmä pystyisi.

Maan pyrkiessä kasvuun mitataan kasvua ensisijaisesti BKT:n kasvun avulla, mutta se ei kuitenkaan anna täyttä kuvaa maan tilanteesta. Kun lisätään kaupan vaihtosuhte kasvuun analyysiin, voidaan täydentää analyysiä kasvusta tutkittaessa maan kasvua hyvinvoinnin ja ostovoiman kehityksen näkökulmasta. Näin voidaan teoriassa tarkastella, mitä BKT:n kasvun avulla on pystytty saavuttamaan. Kansainvälisen kaupan vaihtosuhte (eng. terms of trade) lasketaan jakamalla vientihinnat tuontihinnoilla. Vaihtosuhteen teorian mukaan vaihtosuhteen nousu luo hyvinvointia maalle ja lasku vähentää hyvinvointia (Krugman & muut, 2023, s.155).

Vientiin painottunut kasvu usein heikentää kasvuun tähtäävän maan kaupan vaihtosuhdetta muun maailman eduksi ja tuontiin painottunut kasvu usein parantaa kasvuun pyrkivän maan kaupan vaihtosuhdetta muun maailman kustannuksella (Krugmanin & muut, 2023, s. 159). Tämän ymmärtäminen on tärkeää tutkiessa kansainvälisen kauppapolitiikan toteuttamista ja sen toimien vaikutusta yksittäiseen maahan sekä sen kauppakumppaneihin. Erityisesti tärkeys korostuu kiristyneessä geopoliittisessa ilmapiirissä, jossa maiden eriävät kauppapolitiittiset agendat ja strategiat voivat herkästi luoda konflikteja.

Vapaakaupalle löytyy lisäksi argumentteja siitä poikkeamiseen. Teoreettisten tutkimusten mukaan aktiivisella kauppapolitiikalla eli kaupanesteiden käytöllä voisi olla positiivisia hyvinvointivaikutuksia niitä käyttävälle suurelle maalle (Krugman & muut, 2023, s.280). Teorian mukaan pienillä mailla tämä ei kuitenkaan olisi mahdollista. Yksi argumentti poikkeamiseen tulee kustannus-hyöty-analyysistä. On mahdollista, että tullin positiiviset vaikutukset eli hyödyt ylittävät negatiiviset vaikutukset eli kustannukset. Tätä kutsutaan tullin kaupan vaihtosuhteen argumentiksi (Krugman, & muut, s. 280). Tulleihin ja kaupanvaihtosuhteen argumenttiin syvennyttään kappaleessa 2.4.

Toisena argumenttina vapaakauppaa vastaan toimii markkinoiden häiriön argumentti (eng. Market failure argument). Krugman & muut (2023, s. 282) selittävät, että tällaisia häiriöitä olisivat esimerkiksi työmarkkinoiden häiriö ja rahoitusmarkkinoiden häiriö. Marginaalista sosiaalista hyötyä voidaan myös pitää argumentin tukena. Markkinoiden

häiriö argumenttia voidaan ajatella myös helpommin toiseksi paras -teorian (eng. Theory of the second best) avulla. Teorian mukaan koskemattomuus markkinaa, jossa on häiriö, on suotavaa vain, jos kaikki muut markkinat toimivat. Mikäli kaikki markkinat eivät toimi, antaa toiseksi paras -teoria perusteen politiikkainterventiolle. Toisaalta tätä teoriaa vastaan argumentoidaan, että maan sisäisten ongelmien tulisi korjaantua sisäisillä keinoilla, jotka kohdistuisivat suoraan ongelmaan, ei kansainvälisen kauppapolitiikan muutoksilla. Toinen argumentti toiseksi paras -teoriaa vastaan on, ettei ekonomistit kykene identifioimaan ongelman juurta niin tarkasti, että juuri siihen voisi määrätä sitä korjaavaa politiikkaa. (Krugman, & muut, 2023, s. 283)

2.2 Geotalouden aikakausi

Globalisaation synnyttämä taloudellinen integraatio on 2020-luvun geopoliittisten haasteiden seurauksena muuttunut kasvavassa määrin valtioiden väliseksi eriytymiseksi. Yhtenäisyys maiden välillä tulkitaan nyt enemmän riskitekijänä kuin vahvistajana. Tämä voidaan tulkita globalisaation ajasta siirtymisenä geotalouden aikaan. Globalisaation edistämisen aikana pyrittiin toteuttamaan erikoistumista arvoketjujen eri osiin ja kansainvälisen kaupan ja pääomaliikkeiden vapauttamiseen, kun geotalouden aikana pyritään turvaamaan omat arvoketjut ja laajentamaan maan omaa osaamista ja autonomiaa (Oksanen, 2023). Tämä voi johtaa kaupan, pääomaliikkeiden ja teknologian siirtymisen hidastumiseen valtioiden välillä, joista erityisesti kehittyvät markkinat ja alhaisen tulon maat kärsivät. Tämän lisäksi voidaan päätyä maiden pitkän aikavälin bruttokansantuotteen kasvun hidastumiseen (Aiyar & Ilyina, 2023).

Geopolitiikan ja geotalouden arvon nousu kansainvälisen kaupan strategiassa ja kauppapolitiikassa näkyvät laajasti taloudellisina vaikutuksina ja maailmankaupan peruseriaatteiden muuttumisena (ETLA, 2024). Muutoksia sekä niiden poliittisia ja taloudellisia seurauksia voidaan tutkia geotalouden avulla. Globaalin talouden geotaloudellinen ulottuvuus antaa mahdollisuuden sijoittaa muuttuvia politiikan suuntia ja narratiiveja laajempaan talouden kuvaan (Gehrke, 2022, s.68). Geotalouden näkökulmasta EU:n vastaus

uusiin haasteisiin heijastuu talouden ohjauskehysten muutoksiin (Heldt & Meunier, 2026, s.6), kuten kauppapolitiikan muutoksiin.

Geotaloudellinen pirstaloitumisen käsite on suoraan yhteydessä geotalouden aikakauden. Geotaloudellinen pirstaloituminen tarkoittaa taloudellisten toimien, kuten tullien ja pakotteiden lisääntyvää käyttöä. Aikakaudella voidaan havaita protektionismin kasvua ja geotaloudellisten työkalujen kasvavaa käyttöä kansainvälisen kaupan ohjaamisessa. Protektionismi on taloustieteessä kauppapolitiikan suuntaus, jossa maa pyrkii turvaamaan omat tuotannonalansa, työmarkkinansa ja omavaraisuutensa rajoittamalla ulkomaista tuontia ja kilpailua. Kansainvälinen kauppa, taloudellinen integraatio ja rajat ylittävät yhteistyö ovat talouskasvun ja -kehityksen prosessille tärkeitä kaikkialla maailmassa. Kuitenkin nykyiset deglobalisaation ja geotaloudellisen pirstaloitumisen suuntaukset voivat vaikuttaa negatiivisesti tähän prosessiin (Salvatore & Tripathi, 2025, s.878).

Protektionismi ja tullit vaikuttavat suoraan heikentävästi Euroopan unionin ajamaan vapaakauppaan. Fernández-Villaverde ja muut (2024) toteavat tutkimuksessaan, että maailma on menossa yhä enemmän kohti geotaloudellista pirstaloitumista. Heidän tutkimuksensa osoittaa, että geotaloudellinen pirstaloituminen vaikuttaa negatiivisesti maailman BKT:hen, rahoitusmarkkinoihin, tuotantoon ja erityisesti kehittyviin markkinoihin. Aiyar & Ilyina (2023) huomauttavat kolumnissaan erityisesti globalisaation aikana saavutettujen hyötyjen olevan riskialttiina geotaloudelliselle pirstaloitumiselle. Saavutetuiksi hyödyiksi Aiyar & Ilyina (2023) lukevat kolumnissaan maiden välisten tuloerojen pienentymisen, globaalin köyhyyden laskun sekä hintojen alentumisen.

2.3 Geotaloudelliset työkalut

Geotalouden keinoista on tullut merkittävä osa niin sanottua kansainvälisen kauppapolitiikan työkalupakkia hyvin nopeassa ajassa 2020-luvulla. Geotalouden ohjaamisen keinojen käyttö voidaan nähdä vastakeinoina muille toimijoille (ETLA, 2024). Tämä vaikeut-

taa erityisesti EU:n toimintaa kansainvälisessä kaupassa, jossa se on yhä hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolisista toimijoista. Geotaloudellisia työkaluja ovat esimerkiksi tullit, pakotteet, saarrot, kauppasopimukset sekä vienti- ja investointivalvonta (kuten rajoitukset) (Clayton & muut, 2023). Tutkimuksen kontekstissa tärkeimpinä ovat tullit, pakotteet, saarrot ja kauppasopimukset. Kauppasopimuksia käsitellään kuitenkin tutkimuksessa yleisemmin kuin geotaloudellisina työkaluina, sillä ne luovat pohjan kauppakumppanuudelle.

2.3.1 Tullit

Tullien käyttö on kasvanut 2020-luvulla verrattaen toisen maailmansodan loppumisen jälkeiseen aikaan, jolloin tullien käyttöä vähennettiin radikaalisti. Tulli toimivat hin-tainstrumentteina, joiden avulla hyödykkeiden tuontia maahan säädellään. Tulli on siis vero tai maksu, joka määrätään tuotteelle sen ylittäessä valtionrajan (Salvatore, 2015, s.197). Tulleja on perinteisesti käytetty valtion tulonlähteenä (Krugman & muut, 2023, s. 243), kuitenkin nykyään tulleja käytetään yleisimmin protektionistisessa mielessä. Niiden todellinen tarkoitus on kuitenkin ollut kaksijakoinen, luoda tuloja sekä turvata kotimaan tuotannon sektoreita (Krugman & muut, 2023, s.243).

Tullit jaetaan suhteellisiin tulleihin (prosenttiosuus tuodun hyödykkeen hinnasta), erityistulleihin (kiinteä rahamääräinen arvo tuodulle hyödykkeelle) ja yhdistettyihin tulleihin (erityis- ja suhteellisen tullin yhdistelmä) (Salvatore, 2015, s. 197). Tulli vaikuttaa suoraan hyödykkeen suhteelliseen hintaan. Tehokas tulliaaste on keskeisessä asemassa tuottajalle, kun nimellinen tulliaaste on keskeinen kuluttajalle. Tulli voidaan asettaa joko lopputuotteelle tai jollekin hyödykkeen valmistuksessa käytetylle ainesosalle. Suhteellisen tullin asettaessa lopputuotteelle tulliprosentti (t) määrittelee protektionismin nimellisen asteen (NRP = t). Mikäli suhteellinen tulli on asetettu hyödykkeen ainesosalle, protektionismin tehokas aste (g) määritellään kaavan 1 mukaan:

$$g = \frac{t - a_i t_i}{1 - a_i}, \quad (1)$$

missä t on nimellinen tulliaste kuluttajalle, a_i on tuodun ainesosan hinta suhteessa lopputuotteen hintaan ilman tullia ja t_i on nimellinen tulliaste tuodulle ainesosalle. (Salvatore, 2015, s. 206)

Mikäli tuodun ainesosan hinta suhteessa lopputuotteen hintaan ilman tullia (a_i) on nolla niin protektionismin aste on sama kuin nimellinen tulliaste kuluttajalle. Annetuista tulliasteen arvoista (t, t_i), voidaan todeta protektionismin asteen korreloivan tuodun ainesosan hinnan suhteen lopputuotteen hintaan ilman tullia (a_i) kanssa tehden protektionismin asteesta sitä suuremman, mitä suurempi tuodun ainesosan hinta suhteessa lopputuotteen hintaan ilman tullia on. Teorian mukaan, jos tuodun ainesosan hinta suhteessa lopputuotteen hintaan ilman tullia kerrotaan nimellisellä tulliasteella tuodulle ainesosalle, on suurempi kuin nimellinen tulliaste kuluttajalle niin tällöin myös protektionismin tehokas aste on pienempi kuin nolla. Tällöin tulli aikaansaa tuotannon vähenemisen maassa. Tätä havainnollistaa kaava 2:

$$a_i t_i > t \rightarrow g < 0 \quad (2)$$

Tullien teorian mukaan maan asettamat tullit vaikuttavat kauppaan vähentämällä kaupan volyyymia, mutta parantamalla maan vaihtosuhdetta. Perusteorian mukaan suuren maan tilanteessa kaupan volyymin pienentyessä myös maan hyvinvointi heikkenee, mutta kansainvälisen kaupan vaihtosuhteen parantuessa tullien asettamisen seurauksena hyvinvoinnin tulisi nousta. (Feenstra & Taylor, 2021)

Hyvinvoinnin lopullinen lasku tai nousu tullien asettamisen jälkeen määräytyy nettovaikutuksista. Nettovaikutuksien arvo vaihtelee myös silloin, kun on kyse suuresta maasta (maan tuonnilla suuri vaikutus maailmankaupassa) tai pienestä maasta (maan tuonnilla ei

suurta vaikutusta maailmankaupassa). Tätä käytetään tullien kaupan vaihtosuhteen argumentissa, kun käsitellään vapaakaupasta poikkeamisesta puoltavia argumentteja, mikäli tullin asettamisen hyödyt ovat suuremmat kuin kustannukset. Teorian mukaan, mikäli tullin on asettanut pieni maa, on sillä aina negatiiviset hyvinvointivaikutukset. Suurella maalla on teoriassa mahdollisuus päästä positiivisiin nettovaikutuksiin. Kuitenkin yhteisvaikutus eli tuoja- ja viejämäan hyvinvointivaikutukset summatessa saadaan nettovaikutuksen yhteisvaikutuksen olevan negatiivinen (Feenstra & Taylor, 2021, s.259). Nettovaikutukset hyvinvoinnissa suurelle maalle lasketaan kaavalla 3, jossa käytetty kaupan vaihtosuhte (e) saadaan kaavasta 4.

$$+e - (b + d), \quad (3)$$

missä e mittaa kaupan vaihtosuhtehyötyä tuojamaalle, b mittaa tuotanto- tai tehokkuustappiota, d mittaa kulutustappiota, joka aiheutuu tullin myötä korkeammasta hintatasosta. Kaavassa tuotanto- tai tehokkuustappion ja kulutustappion summa on hyvinvointivaikutuksen määrä. Kaava neljä havainnollistaa kaupan vaihtosuhtehyödyn laskemisen tuojamaalle:

$$e = (P^W - P^*)x(D_2 - S_2), \quad (4)$$

missä e on kaupan vaihtosuhtehyöty tuojamaalle, P^W on tuotteen maailmanmarkkinahinta ennen tullia ja P^* on viejän saama hinta, D_2 on kysytty määrä ja S_2 on tarjottu määrä. P^W ja P^* erotus on maailmanmarkkinahinnan ja viejän saama hintaeroa ja D_2 ja S_2 erotus on tuonnin määrän pieneneminen.

Mikäli vaihtosuhtehyöty tuojamaalle on suurempi kuin hyvinvointivaikutus eli $-(b + d)$ niin nettohyvinvointi kasvaa. Mikäli se on matalampi, niin nettohyvinvointi pienenee ja mikäli niillä on sama arvo niin ei ole vaikutusta nettohyvinvointiin. Tutkimuksen kontekstissa on tärkeä myös ymmärtää "koko maailman" nettohyvinvoinnin laskeminen.

(Feenstra & Taylor, 2021, s.303) Koko nettohyvinvoinnin laskeminen tapahtuu summaamalla hyvinvointivaikutukset tuojaja- ja viejämaasta yhteen. Kaava 5 selittää laskelmallisen ajatuksen suuresta tuojamaasta ja pienestä viejämaasta seuraavasti:

$$+ e - (b + d) - (e + f) = -(b + d + f) = -b - d - f, \quad (5)$$

missä $+ e - (b + d)$ on hyvinvointivaikutukset tuojamaassa ja $(e + f)$ on tuottajan ylijäämä pienellä alueella. Kaava osoittaa, että ”koko maailman” nettohyvinvointivaikutukset ovat negatiiviset. Jotta ne olisivat positiiviset pitäisi $(b+d)$ olla vähemmän kuin e . Kun $(b+d)$ ylittää e -arvon, suojan (tullin) arvo ei perustele tulevaisuuden hyötyjä tullista. (Feenstra & Taylor, 2021, s. 303)

Kaupan vaihtosuhteen argumentilla vastaan vapaata kauppaa on tietenkin rajoituksia. Suurille maille kuten Yhdysvalloille, rajoitukset argumentissa vastaa tilanteeseen, jossa Yhdysvallat käyttäisi kansallista monopoliasemaansa hyväkseen muiden maiden kustannuksella. Teoreettisesti Yhdysvallat voisivat käyttää asemaansa näin, mutta se laukaisi vastatoimenpiteitä kauppakumppaneilta (Krugman & muut, 2023, s. 281). Teoreettisesti kaupan vaihtosuhteen argumentin käyttö voisi siis toimia vapaasta kaupasta poikkeamiseen, mutta käytännössä se todennäköisesti laukaisi vastatoimenpiteiden kierteen, jonka takia lopulta yksikään osapuoli ei hyötyisi. Tästä nähdään nykyajan esimerkki tutkimuksen kappaleessa 4.1.

Jotta voidaan analysoida kauppapolitiikkaa käytännössä, tulee ymmärtää paljonko suoja tulli tai toisen geotalouden työkalun käyttö voi tuottaa. Suojan määrä ilmaistaan yleensä prosenttiosuutena siitä hinnasta, joka olisi vapaankaupan oloissa ollut (Krugman & muut, 2023, s. 247). Tutkimuksessa otetaan huomioon suuret maat, joiden viennillä ja tuonnilla on vaikutus globaaliin maailman kauppaan, jonka takia tutkimuksessa ei syvennytä pienen maan tilanteeseen. Krugmanin & muiden (2023) mukaan ongelmana tulleistä saadun turvan laskemisessa on tullien vaikutuksen variaatio hyödykkeen tuotan-

non eri vaiheisiin. Tämän takia ekonomistit ovat jakaneet tullien vaikutukset kategorioihin teollisuuden alojen mukaan. Esimerkiksi kauppapolitiikan työkalujen käyttö taloudellisen kehityksen edistämiseen usein johtaa paljon suurempaan prosenttiin suojaa kuin itse asetettu tulliprosentti on (Krugman & muut, 2023, s.248).

Tulleista on tutkielman kontekstissa hyvä käsitellä vielä optimitulli. Optimaalinen tulli on sellainen, joka pystyy maksimoimaan maan vaihtosuhteen paranemisesta saatavan nettohyödyn, vaikka maa kärsii kaupan volyymin vähenemisestä aiheutuvasta negatiivisesta vaikutuksesta (Salvatore, 2015, s. 214). Optimitullilla voidaan teoriassa suuren maan tapauksessa, kuten Yhdysvallat, kasvattaa maan hyvinvoinnin tasoa. Salvatore (2015, s.214) huomauttaa teorian yhteydessä, että maan hyötyessä muiden maiden kustannuksella, muut maat todennäköisesti asettavat vastatoimenpiteitä, jonka takia lopulta kaikki osapuolet kärsivät tilanteesta. Optimitullin onnistuminen riippuu käänteisesti maan ulkoisen vientitarjonnan hintajousta. Eli montako prosenttia tuotteen vientitarjonta kasvaa, jos tuotteen hinta nousee prosentilla. Tätä havainnollistetaan kaavassa 6.

$$\text{Optimitulli} = \frac{1}{E^*x}, \quad (6)$$

missä E^*x on ulkoisen vientitarjonnan hintajousto. Optimitulleihin kohdistuvien maiden tehdessä vastatoimenpiteitä, esimerkiksi omalla optimitullilla, ulkoisen vientitarjonnan hintajousto ei usein pääse positiivisen puolelle, joka johtaa lopulta mainittuun tilanteeseen, jossa optimitullin asettajakaan ei hyödy. Tämän lisäksi alkuperäisen optimitullin asetuksen jälkeen kaupan volyymin laskiessa ja kaupan vaihtoehtojen heikentyessä kauppakumppaneiden hyvinvointi ehdottomasti heikkenee (Salvatore, 2015, s.214). Lisäksi on huomattava, että vaikka optimitullin kohtaava kauppakumppani ei vastaisikaan optimitullin asetukseen, asettavan maan hyödyt ovat pienemmät kuin kauppakumppanin tappiot, joten maailmantalous kokonaisuudessaan on huonomassa asemassa kuin vapaakaupan vallitessa (Salvatore, 2015, s.214). Suuren maan asettaessa kaupanesteitä maailman hyvinvointi laskee, joka on yksi syistä, jonka takia suurin osa ekonomisteista vastustaa tullien tai muiden kaupanesteiden käyttöä (Feenstra & Taylor, 2021, s.259).

2.3.2 Pakotteet ja saarrot

Vaikka tullit ovat olleet geotaloudellisista työkaluista historiallisesti tärkeimpiä (Salvatore, 2015, s.216), myös muut työkalut ovat kasvattaneet osaansa geopolisoituneessa maailmassa. Pakotteet ovat hyvin tunnettuja geotalouden työkaluja, jotka voidaan määritellä olevan poliittisia ja rajoittavia toimenpiteitä, joita yksi tai useampi maa toteuttaa rajoitukseen suhteitaan pakotteiden kohteena olevaan maahan, saadakseen tämän maan muuttamamaan toimintaansa tai varmistamaan sen toiminnan noudattavan kansainvälisiä normeja ja sopimuksia (Morgan & muut, 2023, s.3). Pakotteiden käyttö geotaloudellisina työkaluina on lisääntynyt ja tuoreimpina esimerkkeinä voidaan käyttää Venäjää kohti asetetut pakotteet Ukrainaan hyökkäämisen seurauksena, jotka ovat myös Morganin & muiden (2023) mukaan laajimmat koskaan asetetut tietyille yhdelle taloudelliselle toimijalle.

Morgan & muut (2023) jakavat pakotteet kolmeen kategoriaan. Ensimmäinen on kauppapakotteet, joilla rajoitetaan tiettyjen tavaroiden kauppaa, toinen on taloudelliset pakotteet, joilla rajoitetaan rahoituksen virtausta tai valuutan, kuten Yhdysvaltain dollarin käyttöä sekä kolmantena on sotilaspakotteet, joilla rajoitetaan sotilashankintoja ja asekauppaa. Viimeisenä mainitaan yksittäiset pakotteet, kuten matkustusrajoitukset tai varojen jäädyttäminen tietyiltä henkilöiltä. Saarrot geotaloudellisina työkaluina tekivät laajasti paluun jälkeen Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan. Saarrossa asettajamaa lopettaa täysin vaihdannan saarron kohteen kanssa ja sitä voidaan pitää hyvin vakavana pakotteiden muotona, jota esiintyy pääosin sotien ja aseellisten konfliktien aikana (Mohr & Trebesch, 2025, s.568). Tämä johtuu pääosin siitä, että pakottavia tai sen vastaisia toimia on suunniteltu käytettäväksi viimeisenä keinona poikkeustapauksissa (Olsthoorn, 2024, s. 50). Ajankohtaisena esimerkkinä toimii Venäjälle asetetut saarrot Ukrainaan hyökkäämisen vuonna 2022 seurauksena.

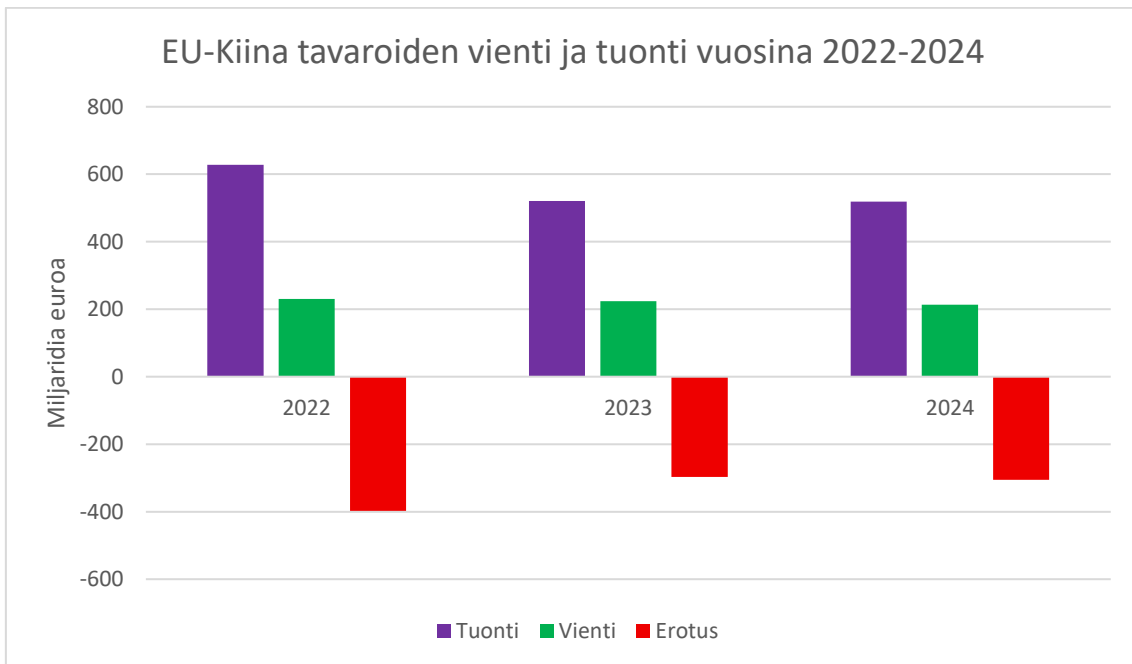
3 Euroopan unioni

Euroopan unioni koostuu 27 jäsenmaasta, jotka yhdessä muodostavat yhtenäisen taloudellisen ja poliittisen liiton. EU:n jäsenmaat harjoittavat yhteistä kauppapolitiikkaa, josta vastaavat EU:n komissio, EU:n jäsenmaat ja Euroopan parlamentti. EU:n jäsenmailla on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, jonka avulla turvataan yhtenäinen vastaaminen haasteisiin ja kansainvälisiin muutoksiin (Euroopan unionin julkaisu- ja tiedotustoimisto, n.d.) Euroopan unioni muodostaa myös tulliliiton, joka perustettiin vuonna 1986. Tulliliiton rajojen sisällä jokainen tulliliiton jäsenmaan yritys pystyy käymään kauppaa vapaasti ilman tulleja. Se myös säätelee EU:n ulkopuolelta tuotujen tavaroiden tullit yhteneviksi EU:n sisällä (Euroopan unioni a, n.d.)

Euroopan BKT vuonna 2024 oli noin 18 biljoonaa ja sen osuus maailman kaupasta 9,2 % (Euroopan unioni b, n.d.). Eurooppa on myös maailman suurin teollisuustuotteiden ja palvelujen viejä, jonka osuus maailman tavarakaupasta on 14 % (Euroopan unioni b, n.d.). Kolmannes EU:n BKT:sta muodostuu Euroopan ulkopuolisesta kaupasta. Eurooppa-neuvoston (2026, a) mukaan vuonna 2023 EU:n sisäinen tavarakauppa oli 4 135 miljardia euroa. Vuonna 2023 tavaroiden vienti EU:n ulkopuolelle on ollut 2556.9 miljardia euroa (Eurostat, n.d.). Vaikka EU:lla on laajan alueensa vuoksi suuret vapaat sisämarkkinat, EU on suuresti riippuvainen alueensa ulkopuolisista maista, kuten Kiinasta arvoketjujen alkuvaiheissa. ETLA:n (2024) mukaan EU:n vahvuus on tuotteiden lopputuotannossa, ei sen alussa, eli raaka-aineiden tuotannossa sekä niiden jalostamisessa materiaaleiksi. EU:n ja Yhdysvaltojen kokonaissumma tavaroiden ja palveluiden välillä vuonna 2020 oli noin 950 miljardia Yhdysvaltojen dollaria. Se on noin 40 % korkeampi vaihto kuin EU:n ja Kiinan välillä vuonna 2020 (Van del Abeele, 2021, s.7).

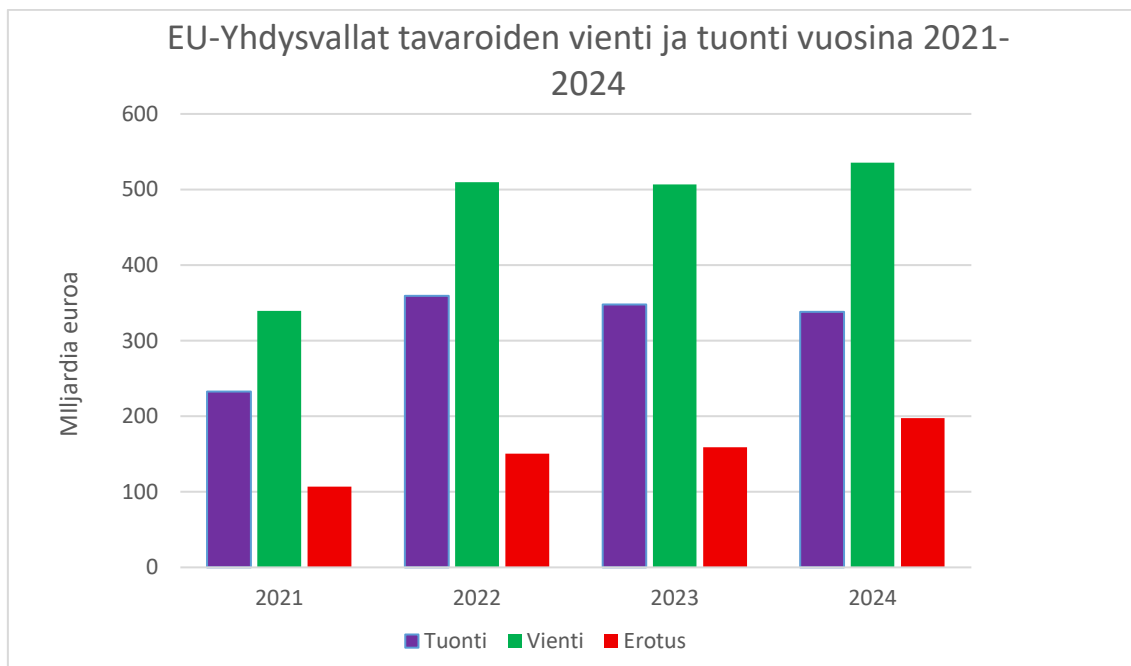
Kuvio 1 havainnollistaa EU:n ja Kiinan tavaroiden kaupankäynnin volyyymia vuosina 2022–2024. Taulukosta nähdään, kuinka suuri rahamäärä liikkuu pelkästään EU:n ja Kiinan välillä (ks. kuvio 1). Pelkästään Kiinasta on tuotu EU:hun vuosina 2022–2024 tavaroita arvoltaan yhteensä 1667,2 miljardin euron edestä. Kuitenkin kuvioista nähdään, ettei EU:n

ja Kiinan välinen tuonnin ja viennin osuus ole tasapainossa. Kiinasta tuodaan huomattavasti enemmän tavaroita EU:n kuin Kiinaan viedään. Kuviota tarkastellessa huomataan tuonnin Kiinasta laskeneen vuosien 2022 ja 2024 välillä. Vienti on pysynyt lähes samalla tasolla ja erotus on hieman laskenut. Viennin ja tuonnin epätasapaino voi osin johtua Kiinan kauppapolitiikasta, jonka kulmakivi on viennin painottaminen ja omien yritysten hyödykkeiden preferointi yli ulkomaisten yritysten.

Kuvio 1 EU-Kiina tavaroiden vienti ja tuonti 2022–2024, (mukaillen Euroopan komissio, 2026)

Kuvio 2 havainnollistaa EU:n ja Yhdysvaltojen kaupankäynnin volyymia vuosina 2021–2024. Kuvio osoittaa, että EU:n vienti Yhdysvaltoihin on kasvanut vuosien välillä. EU:n viennin ja Yhdysvalloista tuonnin erotus pysyy positiivisena toisin kuin EU:n ja Kiinan (vertaa kuvioita 1 ja 2). Yhdysvaltojen ja EU:n kiristyneistä kauppasuhteista huolimatta EU:n viennin arvo Yhdysvaltoihin on kasvanut sekä Yhdysvaltojen tuonti EU:n sisälle. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen tavarakauppa vuonna 2024 oli arvoltaan 867 miljardia euroa.

Kuvio 2 EU-Yhdysvallat tavaroiden vienti ja tuonti vuosina 2021–2024 (mukaillen Eurostat, 2026).

3.1 EU:n kansainvälinen kauppapolitiikka

EU vastaa jäsenmaidensa yhteisestä kauppapolitiikasta. Se neuvottelee kauppasopimuksia kolmansien osapuolien kanssa sekä tekee yhteistyötä Maailman kauppajärjestön, WTO:n, kanssa (Euroopan unioni a, n.d.). Kauppapolitiikkaan kuuluvat hyödykkeiden kauppa, julkiset hankinnat ja ulkomaiset suorat investoinnit sekä henkisen omaisuuden kaupanäkökohdat (Ulkoministeriö, n.d.). Näiden neljän ja usean muun sektorin kauppa on Euroopan unionin tärkein kulmakivi kolmansien osapuolien kanssa. EU on alkanut integroimaan kauppapolitiikkaansa muiden politiikan osa-alueiden kanssa parantaakseen ja edistääkseen omia arvojaan ja tavoitteitaan (Schmucker, 2024, s. 5). Kuitenkin EU:n suuren jäsenistön takia institutionaaliset päätökset ovat hankala mukauttaa jokaiselle jäsenmaalle sopiviksi. Jäsenmaiden eriävät mielipiteet siitä, miten kauppavoimaa tulisi käyttää tekee EU:sta ristiriitaisen toimijan (Baldwin, 2006, s.930). Institutionaalisen yllävallan luovuttaminen EU:lle jäsenmaiden puolesta ei ole tapahtunut kiistatta ja kiistat jatkuvat sisäisesti edelleen. Broschek ja Freudlsperger (2023, s.134) antavat hyvän esi-

merkin kiistasta. Vaikka yhteistyötä toteuttavat maat pyrkivät muokkaamaan kansainvälisiä kauppasopimuksia, konflikteihin perustuvaa lähestymistapa toteutetaan myös. Tämä tarkoittaa käytännössä kauppasopimusten täyttämistä ja estämistä.

EU on kuitenkin sisäisistä erimielisyyksistä huolimatta pystynyt kollektiivisen edustuksen ansiosta saavuttamaan enemmän kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa kuin maat olisivat erikseen, enemmistöäänestyksen tai joustavuuden eurooppalaisille neuvottelijoille annettaessa (Meunier & Nicolaidis, 2006, s.909). Ögelström (2007) toteaa tutkimuksessaan EU:n ulkopuolisille näkyvän yhtenäisyyden rajoittavan kolmansien osapuolien mahdollisuuksia manipuloida EU:n kantoja ”hajota ja hallitse” strategiaa käyttämällä. Tämä yhtenäisyys ja institutionaalisen ylivoimallisuuden päätöksenteossa voidaan yhä 2020-luvulla nähdä vahvuutena Euroopan unionille nykyajan geopolittisessä ilmapiirissä.

Meunier & K. Nicolaidisin (2006, s.907) mukaan valtion tai valtioryhmän kauppapolitiikan painoarvo määräytyy sen markkinakoosta ja sen talouden yleisestä suorituskyvystä. EU:n kauppapolitiikka, kuten muutkin EU:n politiikan osat, ovat perinteisesti pohjautuneet sääntöihin ja niiden tarkkaan noudattamiseen. Maailmankauppa ja maiden kansainväliset kauppapolitiikat EU:n lisäksi ovat olleet sääntöpohjaisia. Kuitenkin 2020-luvulla sääntöjen noudattamisen ilmapiiri maailmankaupassa on väistynyt geopolittisen ilmapiiriin kiristyessä. Myös muita ominaisuuksien muutoksia voidaan nähdä kauppapolitiikassa.

Leblond ja Viju-Miljusevic (2019) toteavat artikkelissaan Euroopan unionin kauppapolitiikan politisoituneen. Politisoituminen pelkistettynä tarkoittaa, että ennen ei-politiittisena kysymyksenä nähdyt asiat nähdään nyt poliittisina kysymyksinä. Tällaisia asioita EU:n kauppapolitiikassa ovat esimerkiksi turvallisuus, kestävä kehitys sekä vastavuoroisuus. Young (2019, s. 1885) argumentoi tutkimuksessaan EU:n kauppapolitiikan politisoitumisen olleen satunnaisen prosessin lopputulos. Vaikka turvallisuuskysymykset ovat kasvattaneet asemaansa kauppapolitiikassa, tulee ymmärtää, että turvallisuuspolitiikka

ja kauppapolitiikka ovat kaksi hyvin eri politiikan osaa. Kauppapolitiikka eroaa turvallisuuspolitiikasta ratkaisevasti siten, että kauppapolitiikan toimivalta on lähes kokonaan unionin käsissä. Tämä tarkoittaa, että EU:n komissio tuottaa kauppapolitiikan aloitteet sekä ehdotukset ja neuvottelee kauppasopimuksien kolmansien osapuolien kanssa jäsenmaiden puolesta (Ulkoministeriö, n.d), toisin kuin turvallisuuspolitiikassa. Geopolisoinnin paineet ovat saaneet EU:n kehittämään kauppapoliittista strategiaansa, jonka kehityksessä yhdistetään yhä enemmän kauppaa- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tämän seurauksena EU:n kauppapolitiikan muotoilu muistuttaa nykyään syvempää geopoliittista kantaa (Christou & Damro, 2024, s. 1080).

EU:n kauppapolitiikkaan kuuluu kauppasopimuksien teko mahdollisten ja nykyisten kauppakumppanien kanssa ympäri maailman. Eurooppa-neuvoston (a, 2026) mukaan kauppasopimuksien avulla EU pyrkii poistamaan kaupan esteitä ja varmistamaan hyvät lähtökohdat kauppakumppanuudelle. Uutena merkittävä kauppasopimuksena on Mercosur-kauppasopimus, jolla pyritään laajentamaan EU:n kaupankäyntiä Etelä-Amerikan maihin. EU on muuttanut kauppapolitiikkansa harjoittamista esimerkiksi tekemällä enemmän kahdenvälisiä kauppasopimuksia kattavampien multilateraalien sopimusten sijaan. Jacksonin (2021, s.3483) mukaan tämä strateginen muutos voi mahdollistaa nopeamman kauppajärjestelyjen käytäntöönpanon.

Kauppasopimusten käyttö ja neuvottelut ovat helpompi tapa alentaa tulleja positiivisen yksimielisyyden löydyttyä kuin yksipuolisella politiikalla. Yhtenäinen sopimus maiden välillä on helpompi asettaa käyttöön ja sen avulla tukea vapaata kauppaa. Lisäksi neuvottelut kauppasopimukset, jotka ajavat molempien osapuolien etua ennaltaehkäisevät tuhoisia kauppasotia. (Krugman & muut, 2023, s.290) Kauppasodan seurauksena kumpikaan osallisena olevaa maa ei saavuta parasta mahdollista tulosta vaan usein molemmat osapuolet häviävät. Kaupankäynnin onnistumisen varmistaminen epävarmassa geopolitisessa ilmapiirissä on EU:n kauppapolitiikalle elintärkeää. Mikäli EU ei pysty sopeutumaan tilanteisiin, sen kaupankäynnin valmiudet osoittautuvat tehottomiksi (Young, 2025,

s.746), tämä olisi kolmansista maista riippuvaiselle EU:lle vakava ongelma. Jacksonin mukaan (2021, s.3490) EU:n kauppasopimusten verkosto luo vahvan pohjan kaupankäynnille, mutta kauppapolitiikka tulee kohtaamaan vaikeuksia sopimusten täytäntöönpanon nopeuden ja geopoliittisten kysymysten takia. Lisäksi EU:n arvojen implementoinnin sopimukseen tulee luomaan kauppasopimuksista entistä monimutkaisempia.

EU:ssa on laajentunut keskustelu avoimesta strategisesta autonomiasta ja suvereniteettidiskurssiosta. Strategisella autonomialla ei ole yhtä ainoaa määritelmää. Tutkielmassa mukaillaan Helwigin (2020) määritelmää strategisesta autonomiasta. Strategisella autonomialla tarkoitetaan EU:n poliittista ja institutionaalista kykyä hallita riippuvaisuuttaan kolmansien osapuolien kanssa samalla ajaen sen kansalaisten hyvinvoinnin varmistamista ja omien poliittisten päätöksiensä toteuttamista. Suvereniteetti tarkoittaa valtion täydellistä valtaa tehdä päätöksiä vapaasti ja riippumattomasti tietyllä maantieteellisellä alueella. Suvereniteettidiskursio tarkoittaa sitä tapaa, jolla suvereniteettia käsitellään yhteiskunnallisessa keskustelussa. Suvereniteettidiskurssiolla on suuri vaikutus siihen, millaisena EU:n strateginen autonomia nähdään maailmalla. Sillä nähdäänkö EU:n toimien ajaminen omia tavoitteitaan kohti protektionistisena vai avoimuutena, on suuri ero sekä vaikutus siihen, millä tavalla globaalisti reagoidaan EU:n kansainvälisen kauppapolitiikan toteuttamisen toimiin.

3.2 Vapaan kansainvälisen kaupan merkitys EU:lle

Euroopan unionin kansalaisista noin 35 miljoonaa saa toimeentulonsa EU:n ulkopuolisen kaupan ansiosta (Euroopan unionin julkaisutoimisto, n.d.). Tämä ulkopuolinen kauppa on kuitenkin kansainvälisten suhteiden epävakaudelle alttiina. Kasvava protektionismi ja valtioiden individualismin ajaminen kaupassa, suurten maailmantalouksien väliset jännitteet sekä kauppapolitiikan käyttäminen aseena taloudellisia ja geopoliittisia agendoja tavoiteltaessa, on horjuttanut ennen sääntöihin nojautuvaa maailmankaupan järjestelmää (Euroopan Komissio, 2020). Young (2019, s.1892) toteaa tutkimuksessaan EU:n joh-

donmukaisesti korostaneen sitoutumistaan sääntöihin ja tinkimättömyyttään EU:n säännöistä kaupan vapauttamisen edistämiseksi. Maailmankaupan ilmapiirin muuttuminen voi asettaa sääntöjä noudattavan EU:n haavoittuvaan asemaan.

Geopoliittiset haasteet ovat vuoden 2025 loppuun mennessä kasvaneet. Euroopan unionin riippuvuus kansainvälisestä kaupasta voidaan nähdä haavoittuvuuden näkökulmasta esimerkiksi keskeisten hyödykkeiden ja teknologioiden toimituksen epävarmuudesta. Haavoittuvuus huomattiin esimerkiksi Covid-19 pandemian aikana, kun EU:n jäsenmaiden hallinnot ymmärsivät olevansa riippuvaisia elintärkeistä hyödykkeistä, joita vain yksittäiset maat tai toimijat pystyivät toimittamaan (Young, 2025, s.752). Erityisesti tämän takia EU:lle on elintärkeää vahvistaa kauppakumppanuuksiaan kansainvälisesti, sillä se ei kykene tuottamaan kaikkia elintärkeitä hyödykkeitä itsenäisesti sisämarkkinoillaan. Kuitenkin samaan aikaan EU pyrkii irtautumaan kolmansien osapuolien riippuvaisuudestaan. Tämä haastaa ajatusta kauppakumppanuuksien vahvistamisesta.

Vapaakaupan merkitys EU:lle on siis hyvin keskeinen niin taloudellisesti kuin poliittisesti. Kansainväliset vapaakauppasopimukset eivät ole vain taloudellisia työkaluja, vaan ne vahvistavat kumppanuutta valtioiden välillä sekä luovat aluksi pohjan kauppakumppanuudelle. Tämä vahvistaa EU:n sisämarkkinoita ja mahdollistaa nopeamman kaupan käynnin, jonka avulla voidaan edistää EU:n talouskasvua. Salvatore ja Tripathi (2025, s.862) toteavatkin tutkimuksessaan kaupan olevan yhä taloudellisen kasvun ratkaiseva tekijä. EU tekee yhteistyötä vapaan kaupan edistämisen ja taloudellisen integraation eteen Euroopan vapaakauppaliiton kanssa Euroopan talousalueen kautta. Tämä mahdollistaa Euroopan unionin kansainvälisen vapaakaupan vahvistamisen.

3.2.1 Euroopan vapaakauppaliitto

Euroopan vapaakauppaliitto (eng. European Free Trade Association, EFTA) on Norjan, Islannin, Sveitsin ja Liechtensteinin välinen kauppaliitto. Se on perustettu vuonna 1960 ja sen tarkoituksena on edistää vapaata kauppaa ja taloudellista integraatiota jäsenmaiden

välillä Euroopan sisäisesti sekä globaalisti. Vuonna 2025 EFTA on edistänyt 65 vuotta vapaata kauppaa ja taloudellista yhteistyötä (Jäger, 2024, s.3). EFTA harjoittaa kolmansia maita koskevaa politiikkaa, jonka tavoite on tukea ja suojella jäsenvaltioiden taloudellisia etuja sekä vahvistaa eurooppalaista ja alueiden välistä integraatiota. Pyrkimyksenä on edistää maailmanlaajuisia vapaata kauppaa ja investointeja. Näitä pyrkimyksiä tavoitellaan esimerkiksi allekirjoittamalla kolmansien maiden kanssa yhteistyöjulistuksia, jotka mahdollistavat samalla ensimmäiset askeleet kohti vapaakauppaneuvotteluja (European Free Trade Association, 2026).

EFTA omaa 33 vapaakauppasopimusta 44 maan ja alueen kanssa EU:n ulkopuolella. Näistä sopimuksista 40 maassa sopimukset ovat astuneet voimaan. Nämä sopimukset ovat hyvin keskeinen kauppapolitiikan osa sen jäsenvaltioiden kesken ja ne täydentävät EU:n sekä muiden kumppanimaiden kanssa kahdenvälisesti allekirjoitettuja sopimuksia. EFTA pyrkii laajentamaan vapaakauppasopimustensa verkostoa jatkuvasti. Esimerkiksi vuonna 2025 EFTA on solminut vapaakauppasopimuksen Mercosur -maiden, Thaimaan ja Ukrainan kanssa. Vapaakauppasopimusten allekirjoittamisesta maa saa monia etuja, kuten paremman markkinoille pääsyn kuin niiden kilpailijamaat kolmansista maista. Tällainen on mahdollista esimerkiksi tarjoamalla kilpailuedun alennettujen tai kokonaan poistettujen tuontitullien muodossa, joista vapaakauppasopimuksessa on sovittu (EFTA, 2026).

3.2.2 Euroopan talousalue

ETA eli Euroopan talousalue (eng. European Economic Area) koostuu EU:n jäsenmaista sekä kolmesta EFTA:n jäsenmaasta Norjasta, Islannista ja Liechtensteinista. Sveitsi ei ole osana Euroopan talousaluetta, mutta se omaa useita kahdenpuolisia sopimuksia EU:n kanssa. Sopimus Euroopan talousalueesta astui voimaan vuonna 1994. Talousalueen tarkoituksena on vahvistaa sopimuspuolten talous- ja kauppasuhteita. Pääfokusointi on Euroopan sisämarkkinoiden neljän peruspilareiden toiminnassa, joka on tavaroiden, ihmisten, palvelujen ja pääoman vapaan liikkuvuuden varmistamisessa. (EFTA, 2026)

ETA:n avulla EU kykenee laajentamaan sisämarkkinoitaan Euroopan unionin ulkopuolelle mahdollistaen laajemman taloudellisen integraation ilman maiden täysjäsenyyttä. ETA varmistaa samanarvoiset velvollisuudet ja oikeudet sen sisämarkkinoilla toimiville yksilöille ja taloudellisille toimijoille sekä tasavertaisen yhteistyön johtuen EU:n sisämarkkinainsäädännöstä (EFTA, 2026). Näiden lisäksi ETA-sopimus kattaa yhteistyön myös muilla osa-alueilla, kuten koulutuksessa, kehityksessä ja tutkimuksessa. Sopimus sisältää ehdon, jossa todetaan, että maan tullessa EU:n jäseneksi sen on haettava ETA-sopimuksen osapuoleksi (EFTA, 2026). Tämä johtaa ETA:n laajenemiseen. ETA mahdollistaakin EU:lle EFTA-maista luotettavat ja läheiset kumppanit, sillä se yhdistää ne maailman suurimmilla sisämarkkinoilla (Jäger, 2024, s.3).

3.2.3 Maailman kauppajärjestö

Maailman kauppajärjestö (eng. World Trade Organization, WTO) perustettiin vuonna 1995 ja sen silloinen agenda oli tasoittaa kansainvälisenkaupan toimintaedellytyksiä (Foreign Direct Investment, 2024). WTO asetti säännöt kansainväliselle kaupalle, joita maat ovat noudattaneet lähes 30 vuoden ajan. WTO:n jäseniä on 166 (WTO, 2025) ja nykyiset WTO:n määrittelemät kauppasäännöt säätelevät noin 90 prosenttia globaalista kaupasta (Schmucker, 2024, s.12). Maailman kauppajärjestöllä on ollut vahva vaikutus EU:n kauppapolitiikkaan. EU on sitoutunut sääntöihin perustuvaan lähestymistapaan ja tukee WTO:ta, kuitenkin samalla puoltaen ajatusta, jonka mukaan WTO:n tulisi kehittyä ja uudistua (Jackson, 2021, s.3488). EU on noudattanut WTO:n yhteisiä sääntöjä, lisännyt avoimuutta ja kaupan läpinäkyvyyttä. WTO on rajoittanut niin EU:n kuin muidenkin kaupankävijöiden itsenäistä kauppapoliittista päätöksentekoa. Huang & Li (2024, s.1) toteavat WTO:lla olevan suurin vaikutus sen läheisyydessä oleviin maihin sekä maihin, joissa konfliktien todennäköisyys on suuri.

Kuitenkin 2020-luvun aikana on yleistynyt WTO:n sääntöjen rikkominen. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoista on, miten EU reagoi sääntöperusteisen maailmankaupan

muuttuneeseen ilmapiiriin. Sääntöjen rikkomista WTO ole voinut estää tai rangaista rikkoja maita suoraan. Sääntöjen rikkomista on esimerkiksi, että maa asettaa tullin hyödykkeelle, kuten alumiinille ilman WTO:n lupaa. Tällöin WTO ei pysty tullin asettamista estämään tai auttamaan tullista kärsivää toista maata. Sen sijaan WTO:lta ovat maat voineet pyytää luvan vastatullien asettamiselle (Foreign Direct Investment, 2024). Tällainen vastatullien ja esteiden kierre voi johtaa tilanteeseen, jossa käydään kauppasotaa eikä maita saada pidettyä vastuullisina sääntöjä rikkovasta toiminnastaan.

EU:n kauppapolitiikan uudessa avoimessa strategiassa (eng. Open Strategic Autonomy, OSA) käytettävät menettelytavat ovat kuitenkin ristiriidassa WTO:n ja kansainvälisen lainsäädännön kanssa (Kubek & Mancini, 2023, s.518). Epäluottamus WTO:n toimintakykyyn ja vaikutusvaltaan kumpuaa myös Yhdysvaltojen vuonna 2018 asettamista tulleista, jotka olivat 283 miljardin dollarin arvoisia ja jotka vaihtelivat 10 ja 50 prosentin välillä. Yhdysvaltojen presidentti Donald Trumpin hallinto ei odottanut WTO:n hyväksyntää tullien asettamiselle, vaan tarjosi erilaisia Yhdysvalloissa esitettyjä oikeudellisia perusteluita (Amiti & muut, 2019, s.188).

Maailman kauppajärjestö on selvästi menettänyt vaikutusvaltaansa sekä jäsenmaidensa luottamusta. WTO:n tulee uudistua eikä vain maiden harjoittavien epäreilujen käytäntöjen poistamisen takia vaan myös esimerkiksi EU:n immateriaalioikeuksien suojelemiseksi ja väärentämisen rangaistamiseksi, tietosuojan saatavuuden säatelemiseksi sekä ympäristöön ja työhön liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi (Van den Abeele, 2021, s.42). Schmuckerin (2024, s.13) mukaan WTO:n tärkein haaste ratkaistavana on menetetyn luottamuksen takaisin ansaitseminen. Jackson huomauttaa tutkimuksessaan (2021, s.3489), että maailmanlaajuinen kauppajärjestelmä on liikkumassa kauemmaksi selkeästi määritellyistä vapaakauppasopimuksista, joista ilmoitetaan WTO:lle. Näitä uusia järjestelyjä noudattaa esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen BRI-järjestely. Uudet toteutustavat haastavat selvästi EU:n entisen kauppapolitiikan toiminnan.

Huang & Li (2024, s.1) tutkimus osoittaa, että WTO:n institutionaalinen kehitys on heikentänyt sen vaikutusta rauhan edistämiseksi. Huang & Li (2024, s.1) tutkimuksen tulokset osoittavat myös, että kasvavien geopoliittisten turvallisuus huolien vähentämiseksi jokaisen maan on vaadittava avoimuuden laajentamista, yhteisten etujen syventämistä ja suorien sotilaallisten konfliktien välttämistä, jotka johtaisivat merkittäviin hyvinvointitappioihin. Kuitenkin maailmantalouden geopolisoitumisen takia on muistettava, että individualismin ja protektionismin kasvu eivät tavoittele tutkimuksen osoittamia tuloksia, päinvastoin.

3.3 EU:n strategian uudet painopisteet

EU:n strategian uudet painopisteet ajalle 2024–2029 kohdistuvat erityisesti turvaamaan EU:n kansalaisten turvallisuuden ja puolustuksen. Kehitykseen kestävässä vauraudessa ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen sekä johdonmukaiseen ja vaikuttavaan ulkoiseen toimintaan. Kuitenkin samalla eurooppalaisten arvojen vaalimiseen unionissa sekä EU:n arvojen mukaisen toiminnan suorittamiseen maailmanlaajuisesti (Euroopan unioni, n.d.). Komission painopisteistä erityisesti EU:n kansalaisten turvaaminen luomalla EU:lle puolustusunioni ja tehostamalla kriisivalmiutta puoltavat geopolitisoitunutta ajatusta maailman tilanteesta.

Geotaloudellisesta näkökulmasta erityisesti yritystoiminnan helpotus talouskasvun edistämiseksi sekä EU:n teollisuuden kilpailukyvyyn vahvistaminen ovat 2020-luvun kansainvälisen ilmapiirin huomioon ottaen hyvin tärkeitä. Painopisteissä mainitaan myös EU:n laajenemiskehitys, jota halutaan kasvattaa unionin vaikutusvallan parantamiseksi ja vahvistamiseksi unohtamatta taloudellista vakautta. Tätä pyritään saavuttamaan kehittämällä EU:n suhteita kolmansiin osapuoliin ja uuden talouspolitiikan kehittämällä (Euroopan unioni, n.d.) Laajentamalla EU:n kauppasopimuksia esimerkiksi Mercosur-maihin EU voisi löytää hyödykkeilleen uusia kauppapaikkoja. Kyseinen laajentuminen on ollut neuvotteluvaiheessa jo yli vuosikymmenen ajan. Kauppasopimuksen neuvottelu päättyi sovintoon 9.1.2026. Mercosur-sopimus on kuitenkin kohdannut EU:n sisämarkkinoiden

toimijoilta kritiikkiä. Huoli halvempien maataloustuotteiden tuomisesta sisämarkkinoille on noussut eurooppalaisten maanviljelijöiden keskuudessa. Tämä osoittaa kauppapolitiikan kohtaavan erimielisyyksiä jäsenmaista.

Jännittyneet kansainväliset suhteet ovat ajaneet valtioita kääntymään sisäänpäin tuotannon ja kaupan osalta. Schmitz & Seidl (2023, s. 841) tutkimuksen mukaan geopolitisten jännitteiden kasvu on johtanut sääntöpohjaisesta kauppajärjestelmästä kohti valtakeskeisetä kauppaympäristöä. Yhdysvallat ovat muuttaneet strategiaansa protektionistisemmaksi ja EU on pyrkinyt vahvistamaan sisämarkkinoitaan edistämällä strategista autonomiaansa erityisesti energia- ja puolustussektorilla. Nämä muutokset voidaan katsoa johtuvan osaltaan pelosta, että oman alueen strategisten tavoitteiden kannalta tärkeät investoinnit suuntautuisivat kolmansille osapuolille (ETLA, 2024). Strategisen autonomian ja omavaraisuuden suosion kasvua voidaan siis nähdä Euroopan unionin rajat ylittävästi.

3.3.1 Avoin strateginen autonomia

Kauppapolitiikalla EU on ajanut avoimuutta ja kaupan vapauttamisen strategiaansa, minkä vuoksi on erityisen tärkeää ymmärtää, miksi komissio on tehnyt avoimesta strategisesta autonomiasta (OSA) kauppastrategiansa uuden pääpainopisteen (Schmitz & Seidl, 2023, s.834). Schmitz ja Seidl (2023, s.834) argumentoivat kaupan kokeman geopolitiittisuuden kasvun olevan yksi syistä, joka on muuttanut Euroopan komission suuntaviivoja maailman kaupassa. Euroopan unioni harjoitti enne strategista autonomiaa, joka on muokattu nyt avoimeksi strategiseksi autonomiaksi. Lavery ja muiden (2022) tutkimuksessa todetaan, että strateginen autonomia on periaatteessa laajentunut kapeasta geopolitiittisestä visiosta kokonaisvaltaisemmaksi geotaloudelliseksi ohjelmaksi, jonka avulla Euroopan paikka varmistetaan osana globaalin maailman järjestyksen palapeliä. Kübek ja Mancini (2023, s.521) argumentoivat, että strategian nimen vaihdolla EU pyrkii poistamaan uudesta strategiasta kolmansien osapuolien näkemyksen protektionismisemmasta strategiasta. Suvereniteettidiskurssion osuus tulee tässä esiin. Mikäli strategia

nähtäisiin protektionistisessa mielessä, se voisi johtaa muiden maiden kauppapolitiikan muuttumiseen protektionistisemmaksi myös. Tällainen tilanne voi usein aiheuttaa lähinnä negatiivisia vaikutuksia lopulta kaikille osapuolille.

OSA:n poliittinen keskustelu alkoi kuitenkin jo ennen COVID-19 pandemiaa ja Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan (Schmitz & Seidel, 2023). Nämä tapahtumat väistämättä kuitenkin nopeuttivat keskustelua ja päätöksentekoa, joka voidaan nähdä Euroopan komission julkaisemasta kauppapolitiikan arvioista vain vuotta myöhemmin tapahtumista sekä FIIA:n (Finnish Institute of International Affairs) julkaisemasta artikkelista vuonna 2020. Artikkelissaan Helwig (2020) toteaa, että avoimessa strategisessa autonomiassa ei ole kyse aiempien liittojen purkamisesta vaan kyvystä olla itsemääräävässä asemassa uusien liittoumien ja kumppanuuksien solminnassa ja hankinnassa. Alkuperäinen käsitys eurooppalaisesta strategisesta autonomiasta on johdannaista kahdesta objektiivista: pienentää Euroopan riippuvuutta kolmansista osapuolista, mutta kuitenkin parantaa sen toimintakykyä globaalisti. Alkuperäinen sanamuoto viittaa siis pelkistetysti puolustuskykyyn, omavaraisuuteen ja sisäisten valmiuksien kehittämiseen. Laveryn ja muiden (2022) mukaan sama logiikka pysyi tärkeänä ajattelumallina strategisen autonomian ajatuksen laajentuessa muillekin politiikan aloille.

EU:n avoimen strategisen autonomian ajatusmallille löytyy myös kyseenalaistajia. Van den Abeele (2021) nostaa työpaperissaan avoimen strategisen autonomian yhden herkimmin puhututtavan konseptin, jossa maat, jotka tukeutuvat suuresti EU:n rajat ylittävään kauppaan kyseenalaistavat avoimen strategisen autonomian ajatusmallin. Heitä huolestuttaa kaupan vaihtosuhteen mahdollinen lasku, joka voisi johtua strategisesta autonomiasta. Tämä johtuu kaupan vaihtosuhteen teoriasta, jonka mukaan vaihtosuhteen alentuessa maan hyvinvointi laskee. Lisäksi Kübek ja Mancini (2023, s.519–520) kyseenalaistavat avoimen strategisen autonomian toimien lailliset raamit ja huomauttavat EU:n toimien olevan ristiriidassa WTO:n sääntöjen kanssa sekä strategian toimien voivan aiheuttaa konflikteja kansainvälisessä ympäristössä.

Euroopan komission (2021) mukaan OSA:n malli reagoi kaupan geopolitisoitumiseen sisältäen kaupan ulkomaanpolitiikan ideana. Sen on tarkoitus heijastaa politiikan ja ajatus-tavan muutosta viitaten EU:n kykyyn tehdä päätöksiä autonomisesti sekä vaikuttaa ja muokata ympäröivää maailmaa johtamisen ja sitouttamisen avulla. Tällä pyritään heijastamaan strategisesti EU:n intressejä ja arvoja. Vaikka muut tekijät, kuten kotimaiset tekijät, voivat osaltaan vaikuttaa siirtymiseen avoimeen strategiseen autonomiaan, ensisijaisesti muutoksen on aikaansaanut globaalin talouden geotaloudelliset muutokset. Koska ne ovat vaikuttaneet aiempaan tasapainoon maiden keskinäisriippuvuuden ja autonomian välillä (Gehrke, 2022, s.68).

Ranskan Presidentti Emmanuel Macron oli yksi ensimmäisistä avoimen strategisen autonomian kannattajista. Hänen ajatuksensa OSA:sta on henkilökohtainen vakaumus (Van den Abeele, 2021, s.20). Van den Abeele (2021) huomauttaa työpaperissaan, että tämä on voinut johtua myös mahdollisuudesta ottaa vahva poliittinen asema Ranskan kansallisessa politiikassa ennen presidentinvaaleja vuonna 2022. Kuitenkin Macron innoitti Saksan ottamaan osaa strategisen autonomian keskusteluun, joka voi myös johtua Saksan liittotasavallan asemasta merkittävänä viejämaana. Tässä asemassa Saksan liittotasavalta on riippuvainen kauppatasteestaan, sillä se toimii niin sanottuna talouden moottorina liittotasavallalle. (Van del Abeele, 2021, s.20)

Vuonna 2021 julkaistussa EU:n uudessa strategiassa pyrittiin linjaamaan EU:n kauppapolitiikka mukailemaan avointa strategista autonomiaa. Näitä keinoja listattuina olivat toimitusketjujen läpinäkyvyyden, kestävyiden ja jäljitettävyyden parantaminen. Komissio esitti useita ratkaisutapoja keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä ratkaisuja olivat muun muassa kauppasopimusten täytäntöönpanon ja soveltamisen vahvistus, pakkotyön estämiseksi asetettu pakollinen due-diligence menettely sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän alalla transatlanttisen kumppanuuden luominen (Van del Abeele, 2021, s. 43). Avoimen strategisen autonomian mukana kehitettiin myös tätä edistäviä geotaloudellisia instrumentteja.

3.3.2 Pakottamistoimien vastainen väline

EU:n kehittämistä geotalouden välineistä kiistanalaisin on pakottamisen vastainen väline (eng. Anti-Coercion Instrument, ACI), jolla EU pyrkii estämään kolmansia maita kohdistamasta siihen ja sen jäsenvaltioihin taloudellista pakottamista kauppaan tai investointeihin vaikuttavilla toimenpiteillä (Freudlsperger & Meunier, 2024, s. 1075). ACI tarjoaa kehyksen, jonka avulla reagoidaan tai torjutaan taloudellista pakottamista sekä tilanteen sitä vaatiessa, haetaan korvauksia taloudellisen pakottamisen aiheuttamiin vahinkoihin (Olsthroon, 2024, s. 51). EU:n parlamentti hyväksyi pakottamisen eston välineen vuonna 2023. Pakottaminen kauppaan tai investointeihin voi olla tarkoitettua tai tahatonta seuraamusta kolmansien osapuolien toiminnasta monilla politiikan aloilla, jotka ulottuvat yli kauppapolitiikan (Freudlsperger & Meunier, 2024, s. 1068).

Instrumentin kehitys vuonna 2019 sai alkunsa geopoliittisten haasteiden seurauksena suurimmilta osin Yhdysvaltojen uhkaavasta toiminnasta. Kyse oli kostosta Ranskan hallituksen päätökselle verottaa digitaalisia palveluita Yhdysvaltojen ilmoittaessa rangaistustulleista. Nämä kohdistuivat ranskalaisiin tuotteisiin, kuten käsilaukkuihin, juustoon ja samppanjaan. Yhdysvaltojen päätös lähteä Iranin sopimuksesta sekä otti käyttöön ekstraterritoriaaliset pakotteet ulkomaisia yrityksiä vastaan, jotka harjoittivat liiketoimintaa Iranin kanssa. Yhdysvaltain kongressi hyväksyi lisäksi pakotteita yrityksille, jotka osallistuivat Itämeren kautta Venäjän ja Saksan välisen Nord Stream 2 -putkilinjan rakentamiseen. (Freudlsperger & Meunier, 2024, s. 1072)

Kuitenkin ennen Yhdysvaltojen toimenpiteitä, vuonna 2014 Venäjä vetosi kansanterveyteen liittyviin huolenaiheisiin ja kielsi Puolan hedelmien ja vihannesten tuonnin sen jälkeen, kun EU oli asettanut poliittisia ja taloudellisia pakotteita Venäjän liitettyä Krimin niemimaan itseensä (Freudlsperger & Meunier, 2024, s.1071–1072). Kiinan kasvavalla taloudellisella vaikutusvallalla oli kuitenkin myös vaikutusta ACI:n kehitykseen. Kiinan luotosta omaan taloudelliseen voimaansa painostaa muita taloudellisia toimijoita on

kasvussa (Olsthoorn, 2024, s.24). Kuitenkin historiallisesta institutionaalisesta näkökulmasta Christou & Damro (2024) mainitsevat, että kaupan ja turvallisuuden välinen yhteys on kasvussa ja Freudlsperger & Meunier (2024) toteavat, että ACI:n kehitys voitaisiin nähdä reaktiona EU:n osaamisvajeeseen, jonka tämä kaupan ja turvallisuuden välinen yhä läheisempi yhteys paljastaa.

ACI:n toiminta on kaksijakoinen, joka aktivoituu kolmannen maan kohdistuessa pakottamista Euroopan unioniin tai sen jäsenmaahan. Ensimmäisenä komission tulee tutkia pakottamisen täyttävän tietyt kriteerit, jonka jälkeen se ohjaa neuvostolle pyynnön päätöksestä tilanteeseen. Neuvoston tehtyä päätöksen asiasta EU esittää vaatimuksen kolmannelle maalle lopettaa toimenpide ja korvata mahdolliset vahingot. Tämän jälkeen EU pyrkii pääsemään yhteisymmärrykseen esimerkiksi neuvottelujen tai sovittelun avulla. (Olsthoorn, 2024, s. 52)

Freudlsperger ja Meunier (2024) huomauttavat kyseisen instrumentin ja sen kasvattaman itsevarmuuden olevan myös suuremmin merkityksellisiä Euroopan unionin institutionaalisen kehityksen näkökulmasta. Heidän mukaansa ACI tuo nyt ulkopoliittisen pakottamisen kysymyksen kauppapolitiikan piiriin. Tarve pakottamisen estämiseen keskittyy instrumenttiin, jota EU:lla ei aikaisemmin ollut on vain kasvanut geopoliittisen ilmapiirin kiristyessä. Olsthoornin (2024) mukaan taloudellisen pakottamisen onnistuneelle käytölle on ominaista uhka, jota kumpikaan osapuoli ei halua nähdä tapahtuvan. ACI:n kehittäminen osoittaa EU:n olevan tarpeeksi sopeutumiskykyinen vahvistaakseen kaupan ja turvallisuuden välistä yhteyttä politiikan kehitysissään ja tullakseen kestävämmäksi kasvavaa aseistettua riippuvuutta kolmansista maista (Freudlsperger & Meunier, 2024, s. 1064).

3.3.3 Asetus kilpailua vääristävistä ulkomaisista tuista

Asetus kilpailua vääristävistä ulkomaisista tuista (eng. Foreign Subsidies Regulation, FSR) kehitettiin estämään kilpailua väärentävien ulkomaisien tukien käyttöä EU:n sisällä.

Hornhkol (2023) kertoo artikkelissaan EU:n sisäisten markkinoiden olevan suosiossa kansainvälisille investoinneille sekä ulkomaisille yrityksille kaupankäynnin markkinana. Kuitenkin ulkomaisten yritysten tullessa EU:n sisäisille markkinoille nauttimaan EU:n sisäisen kaupankäynnin vapaudesta, samaiset yritykset saavat ulkomaisia tukia kotimaastaan. Tämä vääristää kilpailua EU:n sisällä. Hornhkolin (2023, s. 140) mukaan EU haluaa teoriassa käyttää FSR instrumenttia siirtämään EU:n valtiontuki lainsäädännön ulkomaisten tukien valvontaan. FSR-asetuksella Euroopan komissio voi valvoa, ettei EU:n sisämarkkinoita vääristetä EU:n ulkopuolisten maiden valtiontukien avulla (Lindberg, 2025) EU:n kanavilla FSR-asetukselle ei nimetä yhtä tiettyä ulkopuolista tekijää maailmalla.

Kuitenkin Hornhkol (2023) kertoo esimerkkinä FSR-asetuksen käytöstä Kiinan valtion myöntämät tuet valtionyhtiöille, joiden tytäryhtiöt käyvät kauppaa EU:n sisämarkkinoilla. Nämä tuet olisivat valtiontukea, jos EU:n jäsenvaltio myöntäisi ne. Kuitenkin, koska ne ovat ulkomaisen valtion tukia, ne lasketaan ulkomaisiksi tuiksi. Hornkohl (2023) selittää, että valtiontukisääntöjä ei tällä hetkellä sovelleta Kiinan kaltaisiin myöntämiin taloudellisiin tukisiin. Tämä selittää, miksi ulkomaiset tuet voivat luoda eroavat taloudelliset toimintaedellytykset EU:n sisämarkkinoilla. EU noudattaa WTO:n sääntöjä, ja näiden mukaisen syrjinnän torjumiseksi varmistetaan, että uudet ulkomaisia tukia koskevat säännöt olisivat linjassa EU:n valtiontukisääntöjen periaatteiden kanssa.

4 EU:n kauppapolitiikkaan vaikuttaneet tapahtumat

On selvää, että EU on joutunut kehittämään kauppapolitiikkaansa turvallisuuden ja taloudellisen vakauden osalta muuttuneiden geopolittisten ja geotaloudellisten seikkojen heikentäessä sen ennen harjoittamaa kauppapolitiikkaa ja strategiaa. Jotta voidaan arvioida EU:n kykyä muokata kauppapolitiikkaansa, on tärkeää ymmärtää, mitkä tapahtumat ovat vaikuttaneet entiseen kauppapolitiikkaan ja mitkä niiden vaikutukset ovat olleet. Tässä tutkimuksessa nostetaan vaikuttaviksi tapahtumiksi erityisesti Euroopan unionin muuttuneet kansainväliset suhteet Yhdysvaltojen kanssa, Yhdysvaltojen ja Kiinan kiristyneet kauppasuhteet ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Näiden geotaloudellisten haasteiden vaikutuksia EU on pyrkinyt tasoittamaan kehittämällä niin sanottua kansainvälisen kaupan työkalupakkiaan ja esitellyt uudet kaupan välineet, kuten pakottamisen vastaisen välineen, joka tarjoaa tavan suojautua ulkoiselta taloudelliselta painostukselta ja asetuksen kilpailua vääristävistä ulkomaisista tuista (Schmucker, 2024, s.4). Tapahtumien tarkastelu avaa EU:n muuttunutta geopolittistä asemaa ja havainnollistaa geotaloudellisten työkalujen kasvanutta käyttöä. Tapahtumia tarkastelemalla on myös mahdollista ymmärtää, miksi EU tarvitsee kattavia kauppasopimuksia tulevaisuudessa entistä enemmän.

4.1 Yhdysvaltojen protektionistinen kauppapolitiikka

Historiallisesti Euroopan integraatiota on tapahtunut globaalissa kontekstissa, jota on muokannut Yhdysvaltojen geopolittinen ja taloudellinen voima (Lavery & Schmidt, 2021, s. 1323). Yhdysvaltojen presidentti Donald Trumpin kahden kauden aikana (2017–2021 ja 2025–2029) hän on kääntänyt Yhdysvaltojen kaupan näkemyksen ja käyttänyt sen suurta markkina-alaa työntääkseen Yhdysvaltojen strategisia intressejä eteenpäin niin sanotulla ”Amerikka ensin” strategialla, joka on käytännössä nollasummastrategia kansainvälistä kauppaa ja kauppasuhteita kohtaan (Schmucker, 2024, s.4). ”Amerikka ensin”

strategialla tarkoitetaan Yhdysvaltojen harjoittamaa sisä- ja ulkopolitiikkaa, jonka tavoitteina ovat Yhdysvaltojen vauraus, turvallisuus ja varmuus. Näitä tavoitteita pyritään ajamaan käytännössä esimerkiksi protektionistisella kauppapolitiikalla.

Yli 50 vuoden ajan Yhdysvallat toteuttivat toimia kansainvälisen kaupan esteiden alentamiseksi. Uusi hallinto pyrkiikin radikaaliin globaalin talouden tasapainottamiseen Yhdysvaltojen näkökulmasta (Tordoir & muut, 2025, s. 8). Tätä tavoitetta lähdettiin tavoittelemaan vuonna 2018, kun Yhdysvallat ottivat käyttöön monia tuontitulli korotuksia tietyille maille ja tuotteille (Fajgelbaum & muut, 2020, s.2). Koska Yhdysvallat ei kohdistanut tuontitulleja ainoastaan eurooppalaiselle teräkselle ja alumiinille, vuoden 2018 tullit vaikeuttivat Yhdysvaltojen kansalaisten toimintaa. Amiti & muut (2019, s.188), toteavat kuluttajille ja niille yhdysvaltalaisille yrityksille, jotka toivat ulkomaisia tuotteita, aiheutuneen lisäkustannuksia 3,2 miljardia dollaria verojen takia sekä 1,4 miljardia dollaria hyvinvointitappioita. Kuitenkin lisäksi tullit muuttivat yhdysvaltalaisten tuottajien hinnoittelukäyttäytymistä suojelemalla heitä ulkomaiselta kilpailulta ja mahdollistamalla heille katteiden ja hintojen korottamisen.

Ghods & Stehrer (2022, s.907) huomauttavat tällaisten tullien voivan kääntyä itseään vastaan ja vahingoittavan kotimaan vientiä luomalla ilmapiirin, jossa ei ole varteenotettavaa kilpailua, joka osaltaan mahdollistaisi tehokkaan tuottavuuden kasvun ja kansainvälisen kilpailukyvyn. Kyseiset tullit vaikuttivat Yhdysvaltojen kansalaisiin nostamalla purkitettujen tuotteiden hintoja sekä esimerkiksi autojen hintoja. Tullit aiheuttivat myös työttömyyttä (Amiti & muut, 2019, s.201). Fajgelbaum ja muut (2020, s. 1) toteavat tullien siirtyneen täydellisesti tullit sisältäviin hintoihin, sillä tuontituotteiden hinnat eivät laskeneet asetettujen tullien myötä.

EGOV (Economic Governancy and EMU Scrutiny Unit) tekemässä syvässä analyysissä (2025) todetaan Trumpin ensimmäisen kauden tavoitteena olleen kahdenvälisen kauppajoiden vähentäminen tullien ja kauppasopimusten avulla. Tämä tarkoitti käytän-

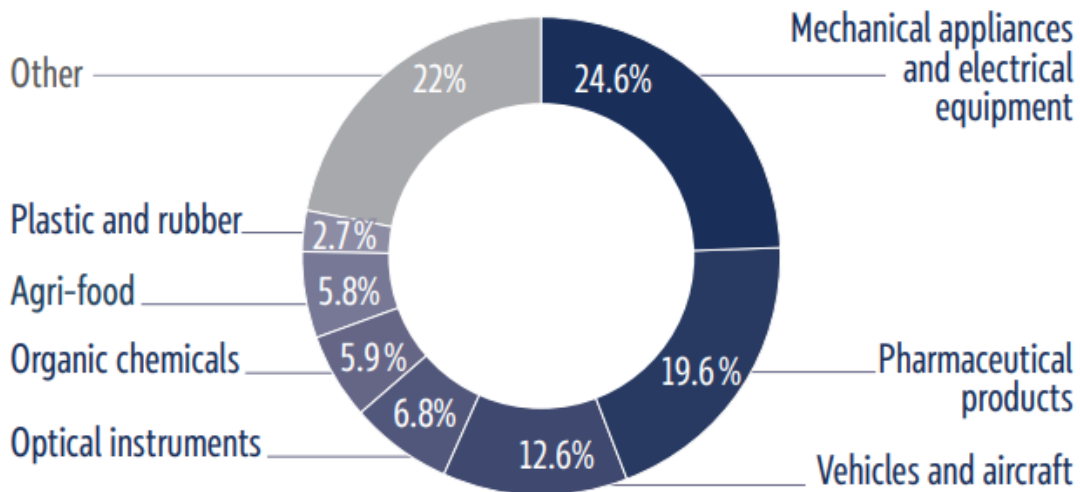
nössä vapaan kansainvälisen kaupan vaikeuttamista. Trumpin ensimmäisellä presidenttikaudella (2017–2021) voitiin nähdä jo liikkumista kauemmaksi vapaasta kaupasta esimerkiksi Yhdysvaltojen asettamalla eurooppalaisen teräksen ja alumiinin tuontitulleilla vuonna 2018, ilman WTO:n hyväksyntää (Amiti & muut, 2019, s.188). Nämä tullit olivat selvä esimerkki protektionistisesta kauppapolitiikasta (Abukari & Saluja, 2025, s.904) ja nostivat lopulta teräksen hintaa yli 33 prosenttia. Tullit olivat 6,4 miljardin euron arvoiset. Vuoden 2018 tulleihin EU vastasi vastatulleilla Yhdysvaltojen viennille Eurooppaan 2,8 miljardin euron arvosta. Näiden vastatullien oli määrä tasapainottaa vaihdantaa. (Euroopan komissio, 2023, lehdistötiedote). Yhdysvallat nostivat tuontitulleja EU:n lisäksi muillekin maille, joka johti tuontitullien nousuun 2,3 prosentista 16,6 prosenttiin. Tuontitullit kohdistuivat yhteensä 12 043 tuotteeseen, joiden yhteenlaskettu osuus on 12,7 % Yhdysvaltojen vuotuisesta tuonnista ollen 303 miljardin dollarin arvoista (Fajgelbaum & muut, 2020, s.2). 303 miljardia dollaria on 6.4.2026 on euron kuukauden valuuttakursissa 264,14 miljardia euroa.

On siis selvää, ettei tuontitullit olleet optimitulleja, sillä silloin ne olisivat mahdollistaneet positiivisen hyvinvointivaikutuksen, näin ei kuitenkaan tapahtunut. Tuontitullien vaikutus noudatti tullien perusteoriaa, jossa suuren maan tilanteessa kaupan volyyymi laskee. Kuitenkin teorian mukaan Yhdysvaltojen hyvinvoinnin olisi tullut vaihtosuhteen parantumisesta nousta optimitullin kanssa. Tulleista taloudellista vahinkoa kärsineiden maiden asettaessa vastatulleja Yhdysvaltojen nettohyvinvointivaikutukset olivat negatiiviset. Fajgelbaum & muut (2020, s.1) toteavat tulleista aiheutuneen Yhdysvalloille reaalityulojen kokonaismenetykseksi 7,2 miljardia dollaria, joka vastaa 6,23 miljardia euroa 6.4.2026. Reaalityulojen menetys heidän mukaansa oli Yhdysvaltojen bruttokansantuotteesta 0,04 %.

Vuonna 2022 EU keskeytti vastatulli toimenpiteet yhteisen pitkän aikavälin ratkaisun löytymiseksi vuoteen 2023 asti. Yhdysvallat korvasivat 2018 tuontitullit tullipohjaisella kiintiöjärjestelmällä, josta sen ylittävistä määristä EU:n tuli noudattaa vuoden 2018 tullien hintaa. Yhdysvaltojen protektionistinen kauppapolitiikka on kuitenkin jatkanut kasvuaan vuoden 2018 tullien jälkeen. Presidentti Donald Trump on toisella kaudellaan (2025–

Taulukko 1 havainnollistaa, mistä tavaroista EU:n vienti Yhdysvaltoihin koostui vuonna 2024. Yli 50 % EU:n viennistä koostui siis tavaroista, joista suurimpaan osaan Yhdysvaltojen uhkaamat tullit olisivat vaikuttaneet. Tämän takia EU:n vastatoimenpiteiden jyrkkyys oli ymmärrettävää. Yhdysvaltain kauppapolitiikan ”Amerikka ensin” strategian yksi osista on vauraus, joten se on siis luultavasti tullien korotuksen ajatuksen takana. Kuitenkaan päättäessään tuontitulleista ei Yhdysvallat ottaneet huomioon vastatoimenpiteitä, jotka EU ja muut kauppakumppanit olivat valmiita asettamaan. Tullien teorian mukaan tullien noston olisi pitänyt luoda suurempia tuloja maalle. Kun vastatoimenpiteet otetaan mukaan kuvioon, muuttuu tulleista saatujen tulojen määrä radikaalisti, sillä ne eivät nosta tuloja laskennallisesti yhtä paljon kuin teorian mukaan niiden olisi pitänyt. Tämän lisäksi tullien suuri nosto vaikutti Yhdysvaltain kauppasuhteisiin negatiivisesti kiristäen geopoliittista ilmapiiriä.

EU exports of goods to US (2024)

Taulukko 1 EU:n tavaroiden vienti Yhdysvaltoihin (Globalstat, 2024)

Euroopan unionin toimenpiteet talouden vakauteen ja kasvuun koko Yhdysvaltojen tulihukien aikana oli molempia puolia tyydyttävän sopimuksen löytymiseen. Eikä tämä ole

epänormaalia, sillä näiden kahden tekijän kahdenväliset kauppaa- ja investointisuhteet ovat maailman laajimmat sekä muodostavat yhdessä 43 % maailman BKT:sta. Tavarakaupassa EU ja Yhdysvallat ovat toistensa tärkeimpiä kauppakumppaneita. (Eurooppa-neuvosto, 2026, b) Yhdysvaltojen kauppapolitiikka väistämättä asettaa Euroopan unionin asemaan, jossa sen tulee laatia kauppasopimuksiaan erityisen laajasti ja valmistautua kauppasopimusten mahdollisiin muutoksiin tulevaisuudessa.

Yhdysvaltojen protektionistisen kauppapolitiikan vaikutukset euroalueen talouteen ovat suuret. Tullien käyttöönotto vaikuttaa Euroopan vientiin, rahoitusmarkkinoihin ja yleiseen talouden vakauteen (Bottazi & muut, 2025, s.8). Vaikka tullien aiheuttamia suoria vaikutuksia EU saa vakautettua valuuttakurssien kautta, suurempi riski euroalueelle syntyy epäsuorista rahoitusongelmien leviämisaikutuksista. Yhdysvaltojen pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen riskipremioiden nousu aiheuttaa rahoituskustannuksien nousun Euroopassa, mikä vaikuttaa julkisen velan kestävytyteen ja investointipäätöksiin (Bottazi & muut, 2025, s.8). Bottazin & muiden (2025, s.8) mukaan poliittisilla toimenpiteillä on ratkaisevia vaikutuksia kokonaistaloudellisen vaikutuksen määrittelyssä. Tämä tarkoittaa, että liian rajoittava rahapolitiikka tai vanhanaikaiset protektionistiset toimenpiteet voisivat aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia talouden laskusuhdanteen parannuspyrkimyksissä sen sijaan, että ne helpottaisivat talouden suhdanteen korjaamista. EU:n tulisi siistä tarkastella strategiaansa geotaloudellisesta näkökulmasta, jotta kasvu ja vakaus ovat mahdollisia EU:n ulkopuolisten tapahtumien vaikuttaessa. Institutionaalinen voima, jonka EU omistaa voi niin helpottaa kuin vaikeuttaa geopolitiisiin muutoksiin ja protektionistiseen kauppapolitiikkaan vastaamisessa.

4.2 Kiinan ja Yhdysvaltojen kilpailu

Kiina on viimeisen 40 vuoden aikana noussut maailmantaloudessa hyvin tärkeäksi toimijaksi. Kiinan nousu yhdeksi taloudellisesti johtavaksi maaksi on kiristänyt geopolitiittista ilmapiiriä. Esimerkiksi Kiinan ja Yhdysvaltojen tullikiista sai alkunsa jo 2010-luvulla ja on

jatkunut tähän päivään saakka. Esimerkiksi vuoden 2018 tuontitullit Kiinaa kohtaan saivat aikaan Kiinan tekemään vastatoimenpiteitä Yhdysvalloille. Kyseiset tullit olivat ainoastaan asetettu Kiinaa kohtaan ja suurissa prosenteissa. Vuoden 2018 tammikuussa tuontitullit olivat 3,1 % ja vuoden 2019 syyskuussa jo 21 %. Kiinan vastatullit olivat vuonna 2019 21,8 %, jotka kohdistuivat noin 2/3 Yhdysvaltojen viennistä Kiinaan. (Feenstra & Taylor, 2021, s.71). Tällaista tilannetta kutsutaan kauppasodaksi.

McNally (2012) toteaa tutkimuksessaan Kiinan tulevan muokkaamaan globaaleja arvoja, instituutioita ja politiikkaa, mitä enemmän sen asema kasvaa kansainvälisenä tekijänä. Neljätoista vuotta myöhemmin voidaan todeta McNallyn toteamuksen olleen hyvinkin paikkaansa pitävä. Viimeisimmän kuuden vuoden aikana Kiinan ja Yhdysvaltojen kiihtyvä kilpailu on muokannut maiden kauppakumppanien suhteita sekä syvästi vaikuttanut globaaleihin kaupanäkymiin ja kauppaväyliin (Ma & Ning, 2024, s.182). Mitä tulee EU tilanteeseen niin Freudsperger & Meunier (2024, s.1063) mukaan EU on asettanut itsensä haavoittuvaan asemaan globaalissa maailmantaloudessa avoimuudellaan, jota sen kilpailijat voivat hyödyntää teollisten ja myös ajoittain geopolittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Freudsperger ja Meunier (2024) mainitsevat tällaisena kilpailijana erityisesti Kiinan.

Jotta Kiinan ja Yhdysvaltojen välien kiristymisen vaikutuksia EU:n kauppapolitiikkaan voidaan analysoida, tulee myös ymmärtää, millainen tilanne EU:n ja Kiinan välillä on tällä hetkellä. Vuonna 2023 EU uudelleen määritteli moninaisen poliittisen lähestymistapansa Kiinaa kohtaan. EU näkee Kiinan kumppanina, kilpailijana ja systeemisenä kilpailijana (European Commission d, 2026.). Kiinan ja EU:n välinen kauppa oli vuonna 2024 732 miljardia euroa, joka Euroopan komission (d, 2026) mukaan on noin 1,3 % vähemmän kuin vuonna 2023. EU:n huoli Kiinan suhteen on epätasapainossa olevassa taloussuhteessa, joka on syntynyt eroavaisuuksista EU:n ja Kiinan talousmalleissa sekä epätasapainoisesta markkinoille pääsystä. Epätasaista markkinoille pääsyä EU pyrkii korjaamaan aiemmin mainitulla FSR-asetuksella.

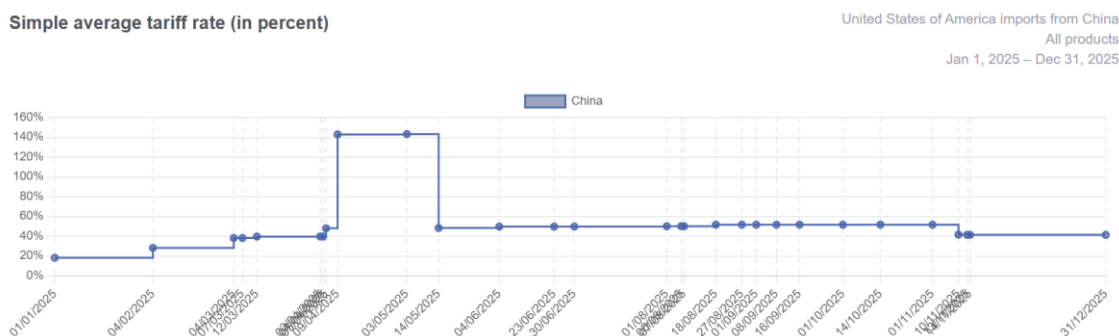
McNally (2012, s.744) määrittelee Kiinan talousmallin Sino-Kapitalistiseksi. Tämä tarkoittaa, että talousmalli koostuu sekä ylhäältä alas suuntaavasta valtiovetoisesta että alhaalta ylös suuntaavasta yrittäjäverkostosta ja globaalin kapitalistisen järjestelmän muokkaamasta kapitalismista Kiinan sisälle. Voidaan puhua hybridimallista, jossa yhdistyy valtion ohjaus (esim. valtiontuet) ja kapitalismi, jossa markkinat toimivat aktiivisesti. Tämä ei kuitenkaan vastaa yleistä käsitystä kapitalismista ja vapaista markkinoista. McNally (2012, s. 757) toteaa, että maailmankaupan tulee kohdata toimija, joka harjoittaa hyvin erilaista kapitalismin muotoa. Vapaiden markkinoiden puolesta puhuja ja vähimmäisen markkinoiden ohjauksen kannattaja EU:n tulee vähintäänkin löytää tasapaino, jossa se voi toimia tehokkaasti ja samalla pyrkiä korjaamaan talouksien välillä oleva epätasapaino.

Huomattava eroavaisuus talousmalleissa luo jännitteitä EU:n ja Kiinan välille tehden yhteistyöstä huomattavasti haastavampaa. EU:n linjaus Kiinaa kohtaan ei ole negatiivinen vaan se pyrkii neuvottelemaan kauppakumppaninsa kanssa erimielisyyksistä, ja samalla pyrkii korostamaan WTO:n merkitystä korjaamaan epätasapainon. Grossen (2025, s.40) mukaan Kiina on valmis käyttämään laillisten keinojen lisäksi kansainvälisen oikeuden vastaisia keinoja ajamaan strategiaansa ja saavuttamaan tavoitteensa maan kehityksessä. Kuitenkin Orenstein (2023, s.339) toteaa molempien Kiinan ja EU:n pyrkivän vähentämään riippuvuuttaan toisistaan ilman suurta irrottautumista toisistaan. Näiden välistä tasapainoa on vaikea löytää nopeasti tai helposti.

Zeitzin (2025, s.310) mukaan globaalia talousjärjestystä voidaan kuvailla liberaaliksi, Yhdysvalta vetoiseksi ja pitkälti monenvälisten instituutioiden ylläpitämäksi järjestelmäksi. On tärkeää ymmärtää Yhdysvaltojen ja Kiinan välisen tilanteen luonnetta, jotta voidaan ymmärtää sen vaikutus Euroopan Unioniin. Yhdysvallat näkee Kiinan erityisenä uhkana sen valta-asemalle maailman kaupassa. EU:lla on vahva kauppasuhte Kiinan kanssa, vaikka EU onkin siirtymässä Yhdysvaltojen kanssa samaan kantaan. Nämä erot voivat kuitenkin potentiaalisesti johtaa konflikteihin. (Schmucker, 2024, s.4) Yhdysvaltojen uhkakuvat perustuvat Kiinan kasvua johtavaksi taloudelliseksi ja poliittiseksi voimaksi, jonka

oma valuutta yuan pyrkii samaan asemaan USA:n dollarin kanssa. Tämä tarkoittaisi, että yuanista tulisi johtava maailman valuutta. Koska Kiinan strategiaan kuuluu geopoliittisten kilpailijoidensa voittaminen, on Yhdysvaltojen syytä tuntea johtavan asemansa uhatuksi.

Yhdysvaltojen asettaessa tulleja EU:lle ei Kiina jäänyt paitsi omasta osastaan. Alun perin Yhdysvallat oli valmis asettamaan 60 % tuontitullit kiinalaisille hyödykkeille sekä 100 % tuontitullit Kiinasta tuoduille autoille (Saussay, 2024, s.6). Saussayn tutkimuksessa (2024, s. 10) todetaan, että mikäli 60 % tullit astuisivat voimaan Kiina kärsisi 0,68 % BKT:n laskusta, mutta huomautetaan mahdollisesta positiivisesta vaikutuksesta EU:lle. Koska kyse ei ollut 60 % tulleista EU:ta kohtaan vain ainoastaan Kiinaa, EU hyötyisi eriarvoisesta tilanteesta tekstiili- ja konesektorilla. Tämän lisäksi Bottazi ja muut (2025, s. 8) toteavat, että Kiinaan kohdistuvien kaupan rajoitusten myötä Kiina saattaisi siirtää tuontiaan enimmäkseen Eurooppaan, joka vauhdittaisi kilpailua ja siten vaikuttaisi keskeisiin eurooppalaisiin teollisuuden aloihin. Tämä tarkoittaisi lyhyellä aikavälillä todennäköisesti negatiivista vaikutusta eurooppalaisille teollisuudenaloille esimerkiksi hinnoitteluvaikeuksien ja kuluttajien laajentuneen kulutusmahdollisuuksien takia. Kuvio 4 havainnollistaa vuoden 2025 Yhdysvaltojen Kiinaa kohtaan asettamien tullien kehitystä. Kiinan ja Yhdysvaltojen tuontikilpailulla on ollut laajoja vaikutuksia Yhdysvaltojen työmarkkinoihin, yrityksiin, yhteiskuntarakenteeseen ja poliittiseen hallintoon (Ma & Ning, 2024, s.193).

Kuvio 4 Keskimääräiset tullit Kiinalle prosenteissa v. 2025 (lähde: WTO integroitu tietokanta, jota täydentää tarvittaessa WTO:n analyttinen tietokanta 2026.)

Kiina on ja todennäköisesti tulee olemaan tulevaisuudessakin kohde yhdysvaltalaiselle protektionismille, mikä voi johtaa yuanin heikkenemiseen suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Tämän vaikutuksena euro tulisi olemaan vahvempi suhteessa yuaniin (Bottazin ja muut, 2025, s.14) Yhdysvaltojen ja Kiinan kilpailulla valta-asemasta Bottazin ja muiden (2025) oletuksen valossa tulee olemaan negatiivisten vaikutusten lisäksi positiivisia vaikutuksia euroalueelle. Mikäli tämä oletus toteutuu, paranee EU:n kansainvälisen kaupan vaihtosuhte Kiinaan nähden. Vaihtosuhteen parantamiseen EU on pyrkimässä omalla strategiallaan, mutta Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen tilanne saattaisi avata mahdollisuuden EU:n tilanteen paranemiselle ilman erityisiä toimia EU:lta. Tulee kuitenkin ottaa huomioon aiemmin mainittu kilpailun siirtyminen Kiinasta EU-alueelle, joka vaikuttaa osaltaan mahdollisiin nettovaikutuksiin vaihtosuhteessa.

4.3 Venäjän hyökkäyssota

Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24.2.2022. Orensteinin (2023, s.333) mukaan tämä tuhosi jäljellä olevat toiveet siitä, että Venäjän tiiviimpi taloudellinen integraatio Eurooppaan johtaisi lopulta sen demokraattisempaan hallintoon ja rauhaiseen yhteiseloon naapurimai- den kanssa. Hyökkäys sai EU:n katkaisemaan kauppaa- ja energiasuhteet Venäjän kanssa. Hyökkäyssota laukaisi pakotteita, energiamarkkinoiden häiriöitä sekä rahoitusmarkkinoi-

den eriämistä, joka on johtanut osaltaan maailman kaupan yhtenäisyydestä jakautumiseen (Salvatore & Tripathi, 2025, s. 863). Esimerkiksi Ukrainan taloudellinen tukeminen on herättänyt erimielisyyksiä valtioiden kesken. Hyökkäyksen jälkeen EU käynnisti REPowerEU hankkeen, jonka tarkoituksena on lopulta päästä riippuvaisuudesta öljystä ja kaasusta kokonaan eroon (Euroopan komissio, 2026). Tämän EU aikoo saavuttaa hankkimalla Yhdysvalloista tarvitsemansa energian lähteet, joilla korvattaisiin venäläinen kaasu ja öljy EU:n markkinoilla (European Commission c, 2025). Tämän lisäksi uusiutuvien energianlähteiden käyttöä nostettiin. Vuonna uusiutuvien energianlähteiden käyttöprosentti oli 25,2 (European Commission c, 2025).

Hyökkäys toi kauppasaarrot ja -blokit takaisin yleiseen keskusteluun Euroopassa. Tämä johtuu siitä, että kyseiset pakotteet nähdään hyvin vakavina pakotteiden muotoina, jotka yleensä otetaan esiin vain aseellisten konfliktien ja sotien aikana (Mohr & Trebesch, 2025, s.568). Hyökkäys on aiheuttanut EU:lle sosioekonomisia vahinkoja, joka pandemian jälkeen johti inflaation nousuun. Toisaalta hyökkäys on myös näyttänyt EU:n suuren riippuvuuden Venäläiseen energiantoimitukseen sekä kyvyttömyyden toimivaan ulkopolitiikkaan, jota kasvavissa määrin määrittelee strateginen geopoliittinen kilpailu (Genini, 2025, s.279).

Hyökkäyksen seurauksena NATO:n (eng. North Atlantic Treaty Organization) rajat siirtyivät itään ja pohjoisempaan päin. Se myös herätti uudelleen laajentumiskeskustelut sekä vahvisti Keski- ja Itä-Euroopan maiden asemaa EU:ssa (Orenstein, 2023, s.333). Kuitenkin Yhdysvaltojen epätasainen suhtautuminen EU:n turvallisuuden varmistamisen osanottoon ja NATO:n kuulumiseen luo epävarmuutta EU:n mahdollisuuksiin nojautua ainoastaan NATO:n kykyyn suojella sitä. Yhdysvaltojen epästabiliita suhtautumista Eurooppaa kohtaan hahmottaa hyvin esimerkiksi Bottazi ja muiden (2025, s.11) nostama tilanne, jossa Yhdysvallat valitsivat yleiskokouksessa Ukrainasta hyvin eriävän mielipiteen EU:n kanssa. Bottazi ja muut (2025) toteavat tällaisella geopoliittisella muutoksella voivan olla kauppapolitiikan ylittäviä vaikutuksia EU:n taloudelle. Huomioon ottaen myös sen, että EFTA:n vuotuisessa raportissa (2024) Jäger toteaa, että modernisoidussa sopimuksesta

Ukrainan kanssa nähdään EFTA:n olevan sitoutunut tukemaan Ukrainan taloudellista paranemista kriittisenä aikana. Ukraina on osaltaan kääntynyt Eurooppa mielisemmäksi sodan ja EU:n antaman tuen seurauksena (Orenstein, 2023, s.339).

Koska EU ei ole aikaisemmin määritellyt rajojaan jyrkästi vaan jättänyt rajakysymyksen avoimeksi (on valmis laajentumaan), EU:n on muuttuneen geopolittisen ilmapiirin takia vastattava kysymykseen siitä, miten toimia naapurimaan kanssa, joka pitää sitä laajentumisuhkana (Orenstein, 2023, s.338). Orenstein (2023, s.340) huomauttaa myös, että Ukrainan liittyminen ”Eurooppalaiseen perheeseen” on avannut uudestaan keskustelun eurooppalaisesta projektista ja sen rajoista. EU:lla on merkittäviä haasteita tasapainottaa strategisten etujensa ajamista ja ydinstrategiaansa, joka on rauhaan pyrkimistä integraation kautta (Orenstein, 2023, s.338). Lehne (2020, s.4) toteaa, ettei EU voi enää suhtautua kansainvälisiin taloussuhteisiin täysin molempia osapuolia hyödyttävänä kumppanuuksina. Orenstein (2023, s. 334) toteaa, että tämä kriisi edesauttaa geopolittisemmän Euroopan syntyä, joka toisi mukanaan uusia ideoita, prioriteetteja, rajoja sekä uusia sisäisiä ja ulkoisia dynamiikkoja.

5 Johtopäätökset

Geotaloudellinen tarkastelu Euroopan unionin kansainvälisen kauppapolitiikan kehitykseen osoittaa, että EU on kohdannut uusia haasteita, joihin se ei ole ollut valmistautunut. Kuitenkin voidaan todeta, että EU on valmis kehittymään vaadittuihin raameihin, jossa kiristyneen geopoliittisen ilmapiirin vaikutukset kauppapolitiikkaan ovat suuret. Ristiriitoja löytyy EU:n avoimen strategisen autonomian toteuttamisessa, jossa pyritään sekä irtautumaan riippuvaisuuksista ja samalla parantamaan kauppakumppanuuksia kansainvälisen kaupan sääntöperusteisissa raameissa. Maailmantalouden geopolisoituminen on johtanut ulkopoliittikan osittaiseen sulautumiseen kauppapolitiikkaan, jossa otetaan nyt huomioon myös esimerkiksi turvallisuus. Maailman taloutta johtavien maiden kiristyneet kauppakumppanuudet aiheuttavat vaikeuksia muille toimijoille kasvavien geotaloudellisten työkalujen käytön takia. EU:n omat geotaloudelliset työkalut ja instrumentit, kuten ACI ja FSR ajavat EU:n etuja ja avointa strategista autonomiaa asettaen EU:n uuteen asemaan, jossa se toteuttaa strategiaansa multilateralismin ja avoimuuden kustannuksella.

Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vapaakaupalla yhteistyötä tekevien maiden on mahdollista saada enemmän hyötyä kuin kustannuksia. Kuitenkin nyt 2020-luvulla globaali maailmantalous on ajautunut maiden oman edun ajamisen ja protektionismin aikaan. Geotalouden ajasta selviäminen vaatii joustavuutta ja reaktiokykyä EU:lta. Epävarmuus yhteistyöstä ja protektionistiset toimet kauppakumppaneilta vaikeuttavat EU:n sääntöihin perustuvaa toimintaa. Laajojen ja tarkkojen kauppasopimusten luominen on tärkeämpää kuin ikinä, jotta EU pystyy toimimaan epävarmassa ja kireässä geopoliittisessa maailmantaloudessa. EU:n kauppakumppanit ajavat selkeästi omaa etuaan maailman kaupassa eivätkä pyri kokonaisuudessa maailman talouden parantamiseen. Tämä eroaa EU:n strategiasta erityisesti kauppasopimusten näkökulmasta, sillä EU pyrkii tekemään kauppasopimuksia, jotka edesauttavat molempia sopimuksen osapuolia. EU:n tulee pystyä pitämään institutionaalinen yliotteensa, jotta laajaa eri jäsenmaista koostuvaa unionia on mahdollista pitää muuttuvassa globaalissa maailmantaloudessa mukana. Tämä tarkoittaa esimerkiksi yhtenäisestä rintamasta kiinni pitämistä.

Lähteet

- Abukari, Y. & Saluja, R. (2025). Potential Trump Tariff Conflict in 2025 and Its Implications for International Trade. *Asers Publishing*. Volume XVI, 4(36), Winter 2025. Noudettu 5.2.2026 osoitteesta https://www.researchgate.net/profile/Yakubu-Abukari-3/publication/399136255_Potential_Trump_Tariff_Conflict_in_2025_and_Its_Implications_for_International_Trade/links/6952521d9aa6b4649dc5a7fe/Potential-Trump-Tariff-Conflict-in-2025-and-Its-Implications-for-International-Trade.pdf
- Aiyar, S. & Ilyina, A. (27.3.2023). Geo-economic fragmentation and the world economy. Noudettu 14.1.2026 osoitteesta <https://cepr.org/voxeu/columns/geo-economic-fragmentation-and-world-economy>
- Amiti, M., Redding, S-J & Weinstein, D-E. (2019). The Impact of the 2018 Tariffs on Prices and Welfare. *Journal of Economic Perspectives*, 33(4), 187–210. Noudettu 25.11.2025 osoitteesta <https://pubs.aea-web.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.33.4.187>
- Ali-Yrkkö, J. Kuusela, O-P. Kuusi, T. (25.6.2024). Geopolitiikka muuttaa maailmantaloutta. ETLA Raportti. Nro 150. Noudettu 12.11.2025 osoitteesta <https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-150.pdf>
- Baldwin, M. (2006). EU trade politics—Heaven or hell? *Journal of European Public Policy*, 13(6), 926–942. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13501760600838698>
- Bottazzi, L., Favero, C., Fuertes, R. F., Giavazzi, F., Guerrieri, V., Lorenzoni, G., & Monacelli, T. (2025). *Euro Area Risks Amid US Protectionism*. EGVA. Monetary Dialogue Papers. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764186/ECTI_STU\(2025\)764186_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/764186/ECTI_STU(2025)764186_EN.pdf)
- Broschek, J., & Freudlsperger, C. (2024). Regional involvement in EU trade policy: What remains after politicization? *Journal of European Public Policy*, 31(1), 131–156. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2223233>

- Christou, A., and Damro, C. (2024) Frames and Issue Linkage: EU Trade Policy in the Geoeconomic Turn. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 62: 1080–1096. <https://doi.org/10.1111/jcms.13598>.
- Couvreur, S. De Ville, F. Jacobs, T. & Orbie, J. (2022). The good geopolitical trade actor? The European Union's discursive justification of the Anti-Coercion Instrument. Noudettu 5.2.2026 osoitteesta <https://backoffice.biblio.ugent.be/download/01GQQ33D6NHYA7VAJWWDMG5GKV/01GQQ35G2TEZZGYB7K1GS389A0>
- Clayton, C & Maggiori, M & Schreger J. A FRAMEWORK FOR GEOECONOMICS. (2023). National Bureau of Economic Research. Working Paper 31852. Noudettu 19.11.2025 osoitteesta <https://www.nber.org/papers/w31852>
- EGOV. (2025). US tariffs: economic, financial and monetary repercussions. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/764382/ECTI_IDA\(2025\)764382_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/764382/ECTI_IDA(2025)764382_EN.pdf)
- Elgström, O. (2007), Outsiders' Perceptions of the European Union in International Trade Negotiations. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 45: 949–967. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2007.00755.x>
- Euroopan unioni. a. (n.d.) Euroopan unionin painopisteet 2024–2029. Noudettu 25.11.2025 osoitteesta https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2024-2029_fi
- Euroopan unioni. b. (1.1.2026) Tietoja ja tilastoja Euroopan unionista. Noudettu 10.11.2025 osoitteesta: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/facts-and-figures-european-union_fi
- Euroopan unionin julkaisutoimisto. (n.d). Noudettu 11.11.2025 osoitteesta <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/fi/>
- European Commission (2020) Trade Policy Review – An Open, Sustainable and Assertive Trade Policy. Consultation Note. Noudettu 24.11.2025 osoitteesta <https://circabc.europa.eu/rest/download/08516104-d6c6-4c75-8f26-59c5cd8bcc88>
- European Commission. a. (19.12.2023). EU prolongs tariff suspension for US products related to the steel and aluminium dispute. Lehdistötiedote. Noudettu 6.4.2026

osoitteesta https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6713

European Commission. b. (13.2.2025). Commission responds to unjustified US steel and aluminium tariffs with countermeasures. Press Release. Noudettu 6.4.2026 osoitteesta https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_740

European Commission. c. (27.8.2025). The EU-US trade deal: Restoring stability and predictability. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta https://commission.europa.eu/topics/trade/eu-us-trade-deal_en

European Commission. d. (2026) EU:n toimet energiakriisin ratkaisemiseksi. Noudettu 10.1.2026 osoitteesta https://commission.europa.eu/topics/energy/eu-action-address-energy-crisis_fi

European Commission e. (n.d.) China. Noudettu 20.4.2026 osoitteesta https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en

European Free Trade Association. (2026). What is EFTA? Noudettu 31.3.2026 osoitteesta <https://www.efta.int/>

Euroopan komissio. (2026) REPowerEU lyhyesti. Noudettu 3.5.2026 osoitteesta https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_fi

Eurooppa-neuvosto. a. (20.3.2026). Faktoja EU:n sisämarkkinoiden hyödyistä. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/the-eu-single-market-benefits-facts-and-figures/#0>

Eurooppa-neuvosto. b. (22.1.2026). EU:n ja USA:n kauppa: faktatietoja. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/infographics/eu-us-trade/>

Eurostat. Key figures on Europe. Noudettu 11.11.2025 osoitteesta <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/keyfigures/>

Farrell, H., & Newman, A. (2025, Sep). The Weaponized World Economy: Surviving the New Age of Economic Coercion. *Foreign Affairs*, 104, 8-23. <https://www.proquest.com/magazines/weaponized-world-economy-surviving-new-age/docview/3242470570/se-2>

- Fajgelbaum, P. D., Goldberg, P. K., Kennedy, P. J., & Khandelwal, A. K. (2020). The Return to Protectionism. *The Quarterly Journal of Economics*, 135(1), 1–55. Noudettu 6.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1093/qje/qjz036>
- Feenstra, R., & Alan, T. (2021). *International Economics*. Worth Publishers, Incorporated. EbookCentral. Rajattu pääsy. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tritonia-ebooks/detail.action?docID=6562765>
- Fernández-Villaverde J, Mineyama T, Song D. (2024). Are we fragmented yet? Measuring geopolitical fragmentation and its causal effect. NBER Working Paper nro 32638. Noudettu 12.1.2026 osoitteesta https://www.nber.org/system/files/working_papers/w32638/w32638.pdf
- Freudlsperger, C & Meunier, S. (27.2.2024). When Foreign Policy Becomes Trade Policy: The EU's Anti-Coercion Instrument. *Journal Of Common Market Studies*, 62(4), 1063–1079. Noudettu 5.2.2026 osoitteesta <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcms.13593>
- Formaini, R. (2014). David Ricardo Theory of Free International Trade. Federal Reserve Bank of Dallas, 9(2). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107589421>
- Gehrke, T. (2022). EU Open Strategic Autonomy and the Trappings of Geoeconomics. *European Foreign Affairs Review* 27, Special Issue. S. 61–78. Noudettu 15.1.2026 osoitteesta https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2022/06/EU-Open-Strategic-Autonomy_Gehrke_2022.pdf
- Genini, D. (2025). EU Fiscal Capacity After the War in Ukraine. *Legal Issues of Economic Integration*, 52(3), 279–306. Rajattu pääsy. Noudettu 7.4.2026 osoitteesta <https://www.proquest.com/scholarly-journals/eu-fiscal-capacity-after-war-ukraine/docview/3243659214/se-2>
- Ghods, M., & Stehrer, R. (2022). Trade policy and global value chains: tariffs versus non-tariff measures. *Review of World Economics*, 158(3), 887–916. Noudettu 5.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s10290-021-00448-9>
- Goldberg, P & Reed, T. (2023). IS THE GLOBAL ECONOMY DEGLOBALIZING? AND IF SO, WHY? AND WHAT IS NEXT? Working paper 31115. National Bureau of Economic

- Research. Noudettu 14.1.2026 osoitteesta https://www.nber.org/system/files/working_papers/w31115/w31115.pdf
- Handley, K., & Limão, N. (2022). Trade Policy Uncertainty. *NBER WORKING PAPER SERIES*. Annual Review of Economics. Nro. 14. Sivut 363-395. Noudettu 3.5.2025 osoitteesta https://www.nber.org/system/files/working_papers/w29672/w29672.pdf
- Heldt, E. C., & Meunier, S. (2026). How EU industrial policy got its groove back: Securitisation and governance shifts in the geoeconomic era. *Journal of European Public Policy*, Sivut 1–29. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13501763.2026.2627350>
- Helwig, N. (2020). EU strategic autonomy: A reality check for Europe's global agenda. Finnish Institute of International Affairs. *FIIA Working Paper* (191). Noudettu 19.11.2025 osoitteesta <https://fiia.fi/en/publication/eu-strategic-autonomy>
- Hornkohl, L. (2023). Protecting the Internal Market From Subsidisation With the EU State Aid Regime and the Foreign Subsidies Regulation: Two Sides of the Same Coin? *Journal of European Competition Law & Practice*, 2023, 14(3). Noudettu 5.2.2026 osoitteesta <https://academic.oup.com/jeclap/article/14/3/137/7080436>
- Huang, Q., & Li, Z. (2024). Trade and peace: The WTO case. *China Economic Review*, 83, 1-15. 102072. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2023.102072>
- Jackson, K. (2021). An analysis of the trade policy review of the European Union. *The World Economy*, 44(12), 3482–3491. <https://doi.org/10.1111/twec.13213>
- Jäger, K. (2024). Annual Report 2024. European Free Trade Association. Noudettu 5.4.2026 osoitteesta <https://www.efta.int/sites/default/files/uploads/2025-04/Annual%20Report%202024.pdf>
- Katrodia, A., Dieaconescu, R., Gheorghe, M., & Belu, M. (2025). From Trade Barriers to Economic Gains: Understanding the Contribution of U.S.-EU Relations to EU's Growth. *Romanian Journal of European Affairs*, 25(2), 70-88. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/trade-barriers-economic-gains-understanding/docview/3290329336/se-2>

- Krugman, P.A., Obstfeld, M. & Melitz, M.J. (2023). *International economics: theory & policy*. Pearson Education Limited 12th edition. Global Edition.
- Kübek, G & Mancini, I. (1.9.2023). EU Trade Policy between Constitutional Openness and Strategic Autonomy. *European Constitutional Law Review*. Sivut 518-547. Noudettu 24.11.2025 osoitteesta <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/C5075E3F98F72BF9E5162A2FC7869561/S1574019623000226a.pdf/div-class-title-eu-trade-policy-between-constitutional-openness-and-strategic-autonomy-div.pdf>
- Lavery, S., McDaniel, S., Schmid, D., & Babić, M.; D. (2022). *European Strategic Autonomy: New Agenda, Old Constraints*. Switzerland: Springer International Publishing AG. Sivut 57-80. https://doi.org/10.1007/978-3-031-01968-5_3
- Lavery, S., & Schmid, D. (2021). European Integration and the New Global Disorder. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59(5), 1322–1338. <https://doi.org/10.1111/jcms.13184>
- Leblond, P & Vilju-Miljusevic, C. (4.10.2019). EU trade policy in the twenty-first century: change, continuity and challenges. *Journal of European Public Policy*, 26(12), 1836–1846. Noudettu 24.11.2025 osoitteesta <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13501763.2019.1678059?needAccess=true>
- Lehne, S. (2020). *How the EU Can Survive in a Geopolitical Age*. Brussels: Carnegie Europe. Noudettu 3.5.2025 osoitteesta <https://carnegieendowment.org/research/2020/02/how-the-eu-can-survive-in-a-geopolitical-age>
- Lindberg, R. (15.1.2025). Foreign Subsidies Regulation -vuosi uusia EU-tehtäviä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Noudettu 25.11.2025 osoitteesta <https://www.kkv.fi/blogi/kkv-blogi/foreign-subsidies-regulation-vuosi-uusia-eu-tehtavia/>
- Ma, H., & Ning, J. (2024). The return of protectionism: Prospects for Sino-US trade relations in the wake of the trade war. *China Economic Quarterly International*, 4(3), 182–211. <https://doi.org/10.1016/j.ceqi.2024.09.003>

- McNally, C. A. (2012). Sino-Capitalism: China's Reemergence and the International Political Economy. *World Politics*, 64(4), 741–776. HeinOnline. Rajoitettu pääsy. Noudettu 20.4.2026 osoitteesta <https://heinonline-org.proxy.uwasa.fi/HOL/Page?lname=McNally&handle=hein.journals/wpot64&collection=&page=741&collection=journals>
- Meunier, S., & Nicolaïdis, K. (2006). The European Union as a conflicted trade power. *Journal of European Public Policy*, 13(6), 906–925. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/13501760600838623>
- Mohr, C & Trebesch, C. (20.5.2025). Geoeconomics. *Annual Review of Economics*. Nro 17, 563–587. Noudettu 16.11.2025 osoitteesta <https://www.annualreviews.org/docserver/fulltext/economics/17/1/annurev-economics-092424-111952.pdf?expires=1763321117&id=id&accname=guest&checksum=5AB3B0A70DB4E90853B333CF4EAF7B69>
- Morgan C, Syropoulos C & Yotov Y. (2023). Economic Sanctions: Evolution, Consequences, and Challenges. *Journal of Economic Perspectives*, 37(1) 3–30. Noudettu 13.1.2026 osoitteesta <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.37.1.3>
- Oksanen, A. (20.6.2023). Geotalouden aika. *Mandatum*. Noudettu 12.11.2025 osoitteesta <https://www.mandatum.fi/life-magazine/2023/geotalouden-aika/>
- Olsthoorn, K. (2024). The EU's Anti-coercion Instrument: A Return of Unlawful Unilateral Trade Countermeasures in Disguise? *Legal Issues of Economic Integration*, 51(1), 47-86. Noudettu osoitteesta <https://www.proquest.com/scholarly-journals/eu-s-anti-coercion-instrument-return-unlawful/docview/3126044783/se-2>
- Orenstein, M. A. (2023). The European Union's transformation after Russia's attack on Ukraine. *Journal of European Integration*, 45(3), 333–342. Noudettu 21.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2183393>
- Ulkoministeriö. (n.d.). EU:n yhteinen kauppapolitiikka. Noudettu 12.11.2025 osoitteesta <https://um.fi/eu-n-yhteinen-kauppapolitiikka>
- Salvatore, D, & Tripathi, J. S. (2025). International trade and economic growth in the era of geoeconomic fragmentation. *Journal of Policy Modeling*, 47(4), 862–879. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2025.06.017>

- Salvatore, D. (2015). *International Economics*. Wiley Textbooks. ProQuest Ebook Central. Rajattu pääsy. Noudettu 23.4.2026 osoitteesta <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tritonia-ebooks/detail.action?docID=4845228>.
- Saussay, A. (2024.). *The economic impacts of Trump's tariff proposals on Europe*. Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/wp-content/uploads/2024/10/Economic-impacts-of-the-Trump-Tariff-Proposals-on-Europe.pdf>
- Schmitz, L & Seidl, T. (2023). As Open as Possible, as Autonomous as Necessary: Understanding the Rise of Open Strategic Autonomy in EU Trade Policy. *Journal of Common Market Studies*, 61(3), 834–852. Noudettu 24.11.2025 osoitteesta <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/jcms.13428>
- Schmucker, C. (9.10.2024). EU Trade Policy Must Focus on Market Openness and New Partnerships. DGAP Analysis. German Council on Foreign Relations. Nro 9. Noudettu 25.11.2025 osoitteesta https://dgap.org/system/files/article_pdfs/DGAP%20Analysis_No-9_October-2024_18pp_0.pdf
- Schneider-Petsinger, M. (2020). *Geoeconomics explained*. Chatham House. Noudettu 16.11.2025 osoitteesta <https://www.chatham-house.org/2016/12/geoeconomics-explained>
- Tordoir, S., Vallee, S., Reiter, O., & Stehrer, R. (2025, march.). *Europe's policy options in the face of Trump's global economic reordering*. Economic Governance and EMU Scrutiny Unit (EGOV). In-Depth Analysis. Monetary Dialogue Papers. Noudettu 15.4.2026 osoitteesta [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/764352/ECTI_IDA\(2025\)764352_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/764352/ECTI_IDA(2025)764352_EN.pdf)
- Van den Abeele, É. (2021). *Towards a new paradigm in open strategic autonomy?* European trade union institute. Working paper 2021.03. ETUI aisbl, Brussels. Noudettu 15.1.2026 osoitteesta <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/299691/1/WP-2021-03.pdf>
- Where is WTO? (10.12.2024) *Foreign Direct Investment*; London. Proquest. Noudettu 19.11.2025 osoitteesta <https://www.proquest.com/trade-journals/where-is-wto/docview/3142343975/se-2?accountid=14797>

- Wigell, M., & Vihma, A. (2016). Geopolitics versus geoeconomics: the case of Russia's geostrategy and its effects on the EU. *International Affairs*, 92(3), 605–627. Restricted access. Noudettu osoitteesta <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12600>
- WTO. (2025). Members and Observers. Noudettu 25.11.2025 osoitteesta https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm
- Young, A. R. (2025). Adapting to adversity? EU trade policy in a more geopolitical world. *Comparative European Politics*, 23(5), 745–762. Noudettu 8.4.2026 osoitteesta <https://doi.org/10.1057/s41295-025-00440-9>
- Zeitz, A. O. (2025). China, International Finance, and the Global Economic Order. *Annual Review of Political Science*, 28(1), 309–328. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-042623-020318>
- Zonta, E. (4/2025) From economic security to legal uncertainty: exploring the impact of the FDI screening regulation and foreign subsidies regulation on mergers and acquisitions in the EU, *Journal of European Competition Law & Practice*, 16(3), 167–178, <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1093/jeclap/lpaf043>